

เวทีเรียนรู้ร่วมเพื่อทบทวนวิธีคิด วิธีทำงานก่อนดำเนินโครงการ (Program Review)
ภายใต้โครงการพัฒนาองค์กรระดับจังหวัดเพื่อสร้างพลเมืองเพื่อประเทศไทยที่น่าอยู่
สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ (สสส.) และมูลนิธิสยามกัมมาจล
วันที่ 7 พฤษภาคม พ.ศ.2557 เวลา 08.00 – 17.30 น.
ณ ห้องยูคนธร โรงแรมอมารี ดอนเมือง กรุงเทพฯ

กล่าวต้อนรับ ชี้แจงที่มา และวัตถุประสงค์ของการประชุม

โดย คุณปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร
ผู้จัดการมูลนิธิสยามกัมมาจล

ตามธรรมเนียมในการทำงานร่วมกันก็ต้องรู้จักกันก่อน ดีใจที่ 4 จังหวัดที่จะทำงานคล้ายคลึงกันมีโอกาสได้มาเจอกัน ถือว่าเป็นการชวนกันคุย รู้จักกันแบบพี่ๆ น้องๆ เนื่องจากมูลนิธิสยามกัมมาจลในฐานะของ “แม่สื่อ” หรือ “ช่างเชื่อม” เห็นว่า 4 พื้นที่เป็นพื้นที่ที่ทำงานใกล้เคียงกัน ความที่เราเป็นเพื่อนกับทุกพื้นที่เราจึงเห็นว่าทุกพื้นที่มีหัวใจเดียวกัน ทำงานยากลำบาก แต่ก็สู้ไม่ถอย เพราะฉะนั้นเป็นเรื่องที่น่ายินดีที่คนมีหัวใจเดียวกัน มีเป้าหมายเดียวกัน มีความมุ่งมั่นแบบเดียวกัน ได้มีโอกาสพูดคุยกันว่างานของกันและกันเป็นอย่างไร ซึ่งมูลนิธิฯ หวังว่าในระยะยาวทั้ง 4 พื้นที่จะเป็นเครือข่ายที่ต่างทำงานในภูมิภาคของตัวเองและได้เชื่อมกันเพื่อให้ข่ายนี้เป็นข่ายที่ไปสนับสนุนงานพัฒนาเยาวชนของบ้านเมืองได้ ถ้าเราแข็งแรงเราก็เป็นเหมือนคนอื่นได้ หลายท่านเป็นรุ่นบุกเบิกงานพัฒนาในท้องถิ่นของท่านเอง คำถามสำคัญ คือ ท่านจะทำงานแบบนี้อีกกี่ปี ในฐานะที่เราเป็นมนุษย์ปุถุชน ต้องรู้ว่าตัวเองทำงานได้แค่ไหน เมื่อเหลียวหลังกลับไปว่าเราเดินทางผ่านมากลไกลเท่าไรแล้ว การที่เราจะหยุดแล้วให้มันจบคงไม่ใช่

เพราะฉะนั้นโครงการนี้จึงเป็นโครงการที่เข้าไปดูว่าแต่ละองค์กรมีอะไรสะสมไว้ในขณะเดียวกันก็มีอะไรหลายอย่างต้องเดินต่อไป แต่การเดินต่อครั้งนี้เป็นการเดินต่อที่ต้องสร้างความเข้มแข็งในตนเองเพื่อนำไปสู่ความก้าวหน้าของงานพัฒนาเยาวชน ไม่ใช่เฉพาะส่วนตัวกับภูมิภาคของเรา แต่ร่วมกันเป็นส่วนหนึ่งของประเทศชาติด้วย เราจึงมุ่งที่จะทำให้แต่ละองค์กรที่เข้ามาร่วมโครงการนี้แข็งแรง ซึ่งจะตอบโจทย์ว่าท่านทั้งหลายที่เป็นรุ่นบุกเบิกอาจนึกถึงวันที่เราเดินถอย จะมีจังหวะถอยแบบที่เครือข่าย/กลุ่ม/องค์กรของท่านมันคงก่อน แล้วท่านก็ถอยออกมาเป็นที่ปรึกษาได้ด้วยความสบายใจ นั่นคือเป้าหมายที่เราอยากให้เห็น และน้องๆ ที่ทำงานร่วมกันก็แข็งแรงขึ้น เป็นคนร่วมสร้างบ้านนี้ คิดว่าระยะยาวที่เรา

จะทำงานร่วมกัน 3 ปี คงจะเป็นเพื่อนรัก ร่วมทุกข์ร่วมสุข สิ่งที่สำคัญที่สุดคือร่วมแบ่งปันความรู้ในการทำงานซึ่งกันและกัน

จากการประชุมกรรมการมูลนิธิฯ ท่านอานันท์ ปันยารชุน ได้กล่าวว่า ถึงแม้ว่าทุกท่านจะมีประสบการณ์ทำงานกับชุมชนมาแล้ว แต่สิ่งที่เป็นคุณค่าของโครงการนี้คือ โครงการนี้ได้เข้าไปหนุนความแข็งแรงในตนของโครงสร้างองค์กรแต่ละโครงการ ซึ่งในแต่ละพื้นที่ที่มีประสบการณ์ทำงาน การที่จะมาทำงานร่วมกัน น่าจะมีโอกาสเกิดเครือข่ายที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และยกระดับการทำงานร่วมกันให้เร็วขึ้น เพราะถ้าต่างคนต่างทำงานอาจแก้ปัญหากันไปตามเรื่องตามราว โอกาสที่ได้เรียนรู้ข้ามพื้นที่บางเรื่องจะทำให้เราสามารถหาทางออกได้มากขึ้น สิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทำให้เห็นคุณค่า ซึ่งเราต้องพิสูจน์ว่าเราเป็นได้เช่นนั้นจริง จึงเป็นที่มาของการจัดเวทีนี้ขึ้นมา เพื่อพบปะรู้จักกัน รู้จักงานกันและกัน รู้จักหัวใจจิตหัวใจกันและกัน และเรียนรู้งานซึ่งกันและกัน รวมทั้งเพื่อให้มีการทบทวนปรับแผนงานแต่ละโครงการ และอยากให้ตกลงกันด้วยว่า ช่วงไหนที่เราจะกลับมาเจอกันแบบนี้ ซึ่งแต่ละพื้นที่อาจจะผลัดกันเป็นเจ้าภาพ เราอยากเห็นกำหนดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้อยู่ในกำหนดการประจำปีแต่ละพื้นที่ด้วย ซึ่งแล้วแต่พื้นที่ที่จะออกแบบ ทั้งนี้มูลนิธิฯ มีหน้าที่ในการสนับสนุนการเรียนรู้ข้ามเครือข่ายเช่นนี้ต่อไป

เป้าหมาย : Before Action Review

- 1) เพื่อให้ทั้ง 4 องค์กรรู้จักกันและกัน แลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีคิด วิธีทำงานเรื่องการพัฒนาองค์กร พัฒนาบุคลากร และพัฒนาพลเมืองเยาวชน ระหว่างกันก่อนดำเนินโครงการ
- 2) เพื่อให้แต่ละองค์กร ได้ทบทวนและปรับแผนการดำเนินงาน ก่อนดำเนินโครงการจริง
- 3) เพื่อร่วมกันกำหนดเวทีเรียนรู้ร่วมกัน หรือความต้องการในการเสริมศักยภาพ ระหว่างขับเคลื่อนโครงการของทั้ง 4 จังหวัด สสส. และมูลนิธิฯ

ที่มา และเป้าหมายร่วมของพวกเรา

โดย **คุณปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร**

มูลนิธิฯ ทำงานเกี่ยวกับการพัฒนาเยาวชนให้มีจิตอาสา และเป็น Active Citizen เป็นพลเมืองที่ไม่หนึ่งเดียวในท้องถิ่นของตัวเองผ่านหลายโครงการ แต่โครงการที่เป็นโมเดลที่น่าจะประสบความสำเร็จและแข็งแกร่งต่อไปได้ คือ โครงการของสงขลาฟอรั่มที่เปิดโอกาสให้เด็กในท้องถิ่น/จังหวัดของตนเองทำโครงการที่เด็กอยากทำ เพราะเด็กเห็นปัญหาในท้องถิ่นเอง หรือเห็นคุณค่าบางอย่างในบ้านเกิดของตัวเองแล้วอยากจะทำให้ดีขึ้น เมื่อเกิดแรงบันดาลใจที่อยากทำงาน นั่นคือ คนที่เริ่มมีหัวใจของการเป็นพลเมืองที่ดีแล้ว ซึ่งสงขลาฟอรั่มมีกองทุนเล็กๆ เพื่อให้เด็กเหล่านั้นเสนอโครงการเข้ามา และมีกระบวนการที่เลี้ยงตามเข้าไปดู สุดท้ายแม้งานจะสำเร็จหรือไม่สำเร็จไม่ใช่เรื่องที่สำคัญอันดับแรก ความสำคัญอันดับแรกคือ เด็กได้เรียนรู้ ได้พัฒนาตน ส่วนงานสำเร็จถือว่าเป็นของแถม แต่เด็กได้เรียนรู้กับความสำเร็จหรือไม่สำเร็จนั้น และอย่างน้อยได้ผูกเด็กกับชุมชนท้องถิ่นของเราแล้ว นั่นเป็นเรื่องสำคัญ เป็นวิธีและกระบวนการที่ทำงานพัฒนาเยาวชนตามแนวทางพัฒนาเยาวชนให้เป็นพลเมืองรุ่นใหม่ในศตวรรษที่ 21 คือ พัฒนาคนทั้ง Head Heart Hand แล้วรู้จักท้องถิ่นของตัวเอง ซึ่งโครงการนี้ไม่ได้ทำเพียงแค่นี้ เพราะเราออกแบบว่า ถ้าเด็กจะทำแบบนี้ได้ พี่เลี้ยงต้องมีทักษะ เพราะฉะนั้นหากจะเปลี่ยนเด็ก คนที่ต้องถูกเปลี่ยนคนแรก คือ พี่เลี้ยง นอกจากนี้ยังต้องมีการจัดองค์กรที่ดี เพื่อไม่ให้คนดี ๆ หลุดไปจากองค์กรเรา เพราะฉะนั้นต้องปรับโครงสร้าง สิ่งที่เกิดขึ้นคือ ทำงานมาหลายปีแต่องค์กรไม่มีฐานข้อมูลเด็กที่องค์กรเคยทำงานด้วย จึงไม่รู้ว่าจะสนับสนุนอะไรให้เด็กต่อไป ทำเสร็จแล้วจบไป เพราะฉะนั้นการจัดการองค์กรเพื่อสนับสนุนการพัฒนาเยาวชนเป็นเรื่องที่สำคัญไม่แพ้งานพัฒนาเยาวชนตรงหน้า เพราะฉะนั้นโครงการนี้จึงมีเป้าหมาย 2 ด้าน ด้านแรก คือ การพัฒนาคนและโครงสร้างการดำเนินงาน อีกด้านคือ องค์ความรู้ของคนทำงานมีมากพอหรือไม่ เป็นงานที่จะต้องทำใน 3 ปีนี้ ซึ่งมูลนิธิฯ จะเข้าไปสนับสนุน และเป็นจังหวะเดียวกับที่ สสส.เห็นว่าน่าจะทำงานเรื่องการพัฒนาเยาวชน ดึงพลังของเยาวชนมาเป็นพลังของสังคมไทย จึงถือเป็นจังหวะที่ดีในการทำงานร่วมกัน และขยายแนวคิดไปยังจังหวัดอื่นๆ ซึ่งกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ สสส.ให้ความสำคัญมากที่สุด เพราะเป็นการสร้างความแข็งแกร่งขององค์กรทำงาน เป็นการสร้าง Change Agent แล้วทำให้องค์กรที่เป็น Change Agent แข็งแรง เพราะหมายถึงการทำงานระยะยาว 3 ปีโครงการจบ แต่เรายังไม่จบ ..ข้อถ้าหากอยู่หนึ่งๆ ก็ไม่มีอะไร แต่ถ้ามีแรงไปพลัก ล้อนั้นก็วิ่งต่อไปได้อีกยาว และถ้าหากวิ่งต่อไประยะหนึ่งแล้วมีแรงอะไรมาพลัก ก็สามารถวิ่งต่อไปได้อีก แต่ถ้าโครงสร้างไม่แข็งแรง ล้อนั้นก็ยุบสลายหายไป ซึ่ง สสส.เห็นคุณค่ากับการเข้ามาทำงานกับองค์กร เพื่อให้องค์กรดำเนินงานต่อไปได้ระยะยาว ซึ่งงบประมาณ 70 - 80% ของแต่ละพื้นที่ สสส.จะเป็นผู้เข้ามาสนับสนุน ส่วนงบประมาณที่เหลือทางมูลนิธิฯ จะช่วยสนับสนุนเพิ่มเติมรวมทั้งสนับสนุนงบประมาณในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ การถอดบทเรียน เพื่อเสริมให้แต่ละพื้นที่แข็งแรง โดยทั้งสององค์กรจับมือกันเพื่อให้ทุกพื้นที่แข็งแรง และมีมูลนิธิฯ ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการ

Active Citizen

โครงการรณรงค์ขับเคลื่อนการสร้างพลเมืองเพื่อประเทศไทยที่น่าอยู่

รศ.ดร.วิลาสินี อดุลยานนท์

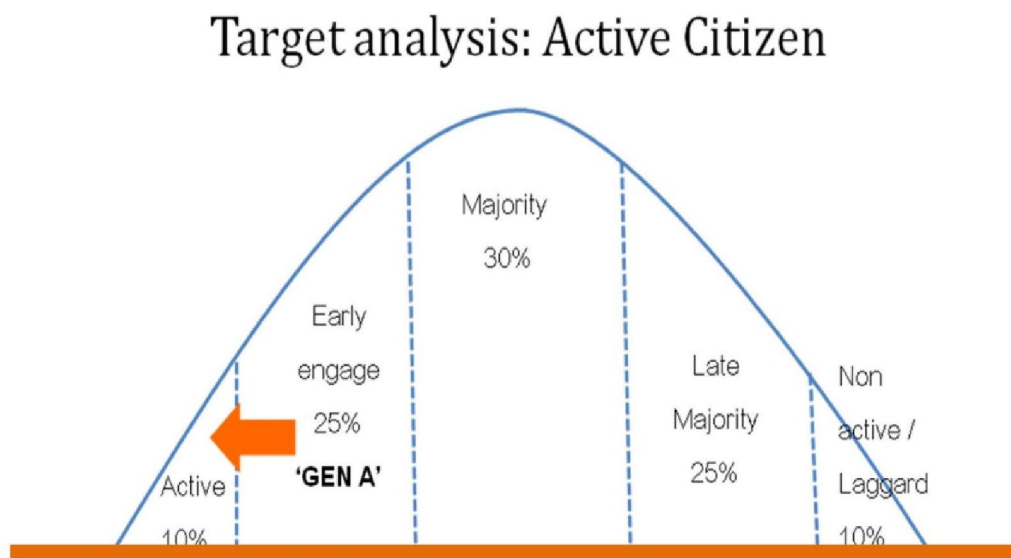
ปลายปีที่ผ่านมา สสส. คิดที่จะทำโครงการ Active Citizen นี้ขึ้นมา เนื่องจากผู้หลักผู้ใหญ่ใน สสส.เห็นว่า หลายปีที่ผ่านมาสังคมไทยมีการขับเคลื่อนการปฏิรูปประเทศไทยมามาก แต่กลไกต่างๆ จบไปตามกฎหมาย ในขณะที่คนทำงานยังสานต่อการทำงานเรื่อยมาแต่ไม่มีกลไกรองรับ จึงเป็นที่มาที่ ศ.นพ.ประเวศ วะสี ชวนคนใกล้ชิดตั้งกลไกในการทำงานขึ้นมา หนึ่งในนั้น คือ กลไกในการสื่อสารเปลี่ยนจิตสำนึกประชาชนให้เป็นจิตสำนึกใหม่ สร้างคนรุ่นใหม่

ภาพคิดที่ อ.ชัยวัฒน์ ธีระพันธุ์ ให้ไว้ โดยให้ศึกษาคลื่นคอนตราเทียฟ พบว่าน่าสนใจมาก ซึ่งมีหัวใจสำคัญ คือ การยอมรับทิศทางการเปลี่ยนแปลงของโลก ตั้งแต่ยุคก่อนอุตสาหกรรม มาจนถึงยุคปัจจุบัน และจากนี้ต่อไปที่จะเข้าสู่คลื่นลูกที่ 6 ที่ให้ความสำคัญกับความคิดแบบองค์รวม ไม่มีการแยกส่วน และให้ความสำคัญกับคุณภาพของคน ทั้งด้านจิตใจและคุณภาพชีวิต เพราะฉะนั้นการสร้างคนจึงเป็นหัวใจของทุกองค์กรที่จะขับเคลื่อนสังคม เพราะคนเป็นศูนย์กลางของทั้งหมด รวมทั้งหนังสือของอาจารย์หลายท่านที่กล่าวว่า โลกเปลี่ยนไปแล้ว แล้วไทยจะปรับตัวได้หรือไม่ หรือนิตยสาร TIME ที่ขึ้นหน้าปกเป็นที่ฮือฮามาก คือ คนในยุคปัจจุบัน เป็นยุค Generation ME ME คือ คิดแต่เรื่องตัวเอง สนใจแต่เรื่องตัวเอง โลกหมุนแวดล้อมรอบตัวเขาทั้งหมด แต่นิตยสาร TIME ตั้งคำถามว่า คนใน Generation ME ME นี้แหละที่จะเปลี่ยนแปลงโลกทั้งหมด ดังนั้นทำอย่างไรจะนำความเป็นตัวตนของเขามาใช้ในสิ่งที่สร้างสรรค์ จึงเป็นที่มาของโครงการนี้ โดยที่ สสส.คิดว่า ทำอย่างไรจะเปลี่ยนคนใน Generation ME มา

เป็นคนใน Generation A หรือ Generation Active/Active Citizen ดังนั้นจึงตั้งชื่อโครงการนี้ว่า Gen A : Generation Active เพื่อปลุกกระแส จิตสำนึก ค่านิยมใหม่ให้แก่สังคม แต่ไม่ได้ปลุกกระแสผ่านงานสื่อสารเท่านั้น หัวใจสำคัญ คือ ต้องการเปิดโอกาส เปิดพื้นที่ให้เยาวชนได้เรียนรู้ในการทำโครงการของเขาเองให้มีความยั่งยืน ไม่ใช่กิจกรรมระยะสั้น แต่ทำอย่างไรจึงจะไปฝังอยู่ในเนื้อในตัวจนนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงระบบได้

การทำงานเริ่มต้นด้วยการนิยาม Gen A : Generation Active เบื้องต้น ทั้งนี้ภาคีสามารถมีส่วนร่วมนิยามตามสิ่งที่คิดว่าเหมาะสมตามบริบทของตัวเองได้ โดย Gen A นั้นประกอบด้วย 4 คุณลักษณะ คือ ต้องกระโดดลงไปทำงานด้วยตัวเอง (Active) มีจิตสาธารณะ (Public mind) มีความคิดสร้างสรรค์ มีนวัตกรรม (Creative) และคิดบวก เชื่อมมั่นในพลังบวกของตัวเอง (Positive)

Active Citizen : วิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย

หลังจากนั้นวิเคราะห์กลุ่มเป้าหมาย โดยสร้างภาพระฆังคว่ำขึ้นมา ถ้าเราแบ่งประชากรของประเทศไทยออกเป็น 100% ส่วนใหญ่คือคนที่อยู่ตรงกลาง ยังไม่มีการขยับทำอะไรสักเท่าไร แต่อาจจะพร้อมที่จะขยับ และทุกครั้งที่ไม่ว่าจะขยับเคลื่อนไหวอะไรจะมีคนอยู่ 10% ด้านซ้ายสุดที่ Active พร้อมกระโดดที่จะเปลี่ยนแปลงทันที สสส.จึงวางหมุดไว้ที่คนช่วงที่ 2 ของสังคม 25% ที่มีใจแล้ว อยากทำ แต่ไม่รู้ว่าจะเริ่มอย่างไร อยู่ระหว่างตัดสินใจ ซึ่งยุทธศาสตร์ก็คือ ผลักคนกลุ่มนี้ให้เข้าไปอยู่ในพื้นที่ 10% (Active) ซึ่งถ้าทำได้เรื่อยๆ พื้นที่ 10% จะขยายกว้างมากขึ้น โดยทำให้เขาเกิดพลังและลุกขึ้นมา

โดยแบ่งกลยุทธ์การดำเนินงาน ออกเป็น 4 ขั้นตอน โดยหมุนไปพร้อมๆ กัน คือ

1. Awakening ใช้เครื่องมือ/การสื่อสารปลุกกระแสให้คนลุกขึ้นมา ตื่นตัว
2. Action ลงมือปฏิบัติจริง เช่น โครงการที่เกิดขึ้นในพื้นที่
3. Share เปิดพื้นที่/ช่องทางแบ่งปันประสบการณ์เรียนรู้
4. Connect เชื่อมต่อกันต่อเนื่องในระยะยาว

โดยในปีที่ 1 ได้เริ่มต้นเมื่อช่วงเดือนกุมภาพันธ์ที่ผ่านมา ซึ่งปีนี้มหาวิทยาลัยหลายแห่งปิดเทอมยาว บางแห่งจะเปิดเทอมในเดือนสิงหาคม จึงเจาะช่วงปิดเทอมใหญ่ซึ่งมีระยะยาวนาน โดยโครงการที่เกิดขึ้นต้องเน้นให้นักศึกษาได้เรียนรู้ในโลกความเป็นจริง

ในส่วนงานสื่อสาร ใช้ทีม Social Marketing ของ สสส. ในการสื่อสารณรงค์ อีกด้านหนึ่ง คือ เครือข่ายนักวิชาการนิเทศศาสตร์ 8 สถาบัน รวมตัวกันในชื่อเครือข่าย We Voice มีการทำสำรวจความเห็นนักศึกษาในมหาวิทยาลัยที่มีต่อคำว่า Active Citizen โดยได้ผลเบื้องต้นออกมาแล้ว โดยสำรวจ 70 สถาบัน กลุ่มตัวอย่างประมาณ 2,000 กว่าตัวอย่าง ผลคร่าวๆ คือ ประมาณ 80% ของนักศึกษาตอบว่าเคยมีประสบการณ์ในการทำกิจกรรมเพื่อสังคม กิจกรรมที่ส่วนใหญ่เป็นแค่ผู้เข้าร่วมครั้งคราวแล้วจบไป ส่วนใหญ่จะทำกิจกรรมในชั้นปีที่ 1 แต่เมื่อชั้นปีเพิ่มขึ้นโอกาสในการทำกิจกรรมเพื่อสังคมก็ลดน้อยลงไปเรื่อยๆ เมื่อถามว่า ในความเป็นเยาวชนมีอะไรเป็นจุดแข็งในการนำไปสู่กระบวนการสร้าง Active Citizen ซึ่งส่วนใหญ่ตอบว่า เขามีความกล้าที่จะคิดริเริ่ม แต่สิ่งที่เขามีน้อยที่สุด คือ มีความพร้อมในการเรียนรู้และปรับตัวกับสังคมน้อย เมื่อถามว่า อะไรเป็นอุปสรรคในการทำงานเพื่อสังคม เหตุผลแรกคือ เขาไม่รู้ว่าจะเริ่มอย่างไร สอง คือ เขาไม่มีโอกาสหรือตัวอย่างที่จะชักชวนให้เขาทำ ซึ่งสะท้อนวิธีคิดที่โครงการและภาคีช่วยกันวางแผน

นอกจาก Awakening แล้ว วิธีการทำงานอีกวิธีหนึ่ง คือ Action โดยชวนภาคีเครือข่ายที่แข็งแรงอยู่แล้วมาร่วมทำงาน เช่น มูลนิธิสยามกัมมาจล รวมทั้งชวนภาคีใหม่ๆ มาพัฒนางานร่วมกัน โดยโครงการที่ได้เริ่มไปแล้ว เช่น พลังสื่อพลังพลเมืองกับเครือข่ายสื่อสร้างสรรค์ หรือโครงการที่ทำร่วมกับมูลนิธิปิดทองหลังพระ ในส่วนการทำงานกับมูลนิธิสยามกัมมาจล จุดเด่นคือการทำงานเชิงลึก โดยเลือกพื้นที่การทำงานกับทั้ง 4 พื้นที่ ได้แก่ สงขลา น่าน สมุทรสงคราม และศรีสะเกษ ซึ่งเป็นการก่อกระบวนการทำงานเชิงลึกกับพื้นที่ โดยจะมีกระบวนการแลกเปลี่ยนกันระหว่างโครงการด้วย

แนะนำทำความรู้จักเพื่อนภาคีร่วมงานจาก 4 จังหวัด (สงขลา น่าน ศรีสะเกษ สมุทรสงคราม)

Session 1 check in และรู้จักกัน

โจทย์

1. แนะนำชื่อ บทบาทภายในโครงการ หรือบทบาทส่วนตัวในการทำงานพื้นที่ (เราเป็นใคร)
2. เดิมทำอะไรมา
3. ทำไมจึงเข้าร่วมโครงการนี้
(คนละ 1 นาที)

มูลนิธิส่งเสริมการเรียนรู้ชุมชน (วัดโป่งคำ) จ.น่าน

พระครูสุจิตนันทกิจ (พระอาจารย์สมคิด) เนื่องจากน่านเป็นเมืองวัฒนธรรมที่มีชีวิต จึงเห็นหลายเรื่องที่ยากจะทำโดยเฉพาะการเห็นความสำคัญของท้องถิ่นตนเอง อีกบทบาทคือเป็นเจ้าอาวาสวัด และเป็นการรณรงค์เผยแพร่พระสงฆ์นักพัฒนาฯ ปัจจุบันน่านมีวิกฤตจากการที่รัฐบาลส่งเสริมการปลูกพืชเศรษฐกิจ ทำให้เกิดความแห้งแล้ง เขาหัวโล้น จึงคิดว่าจะทำอย่างไรให้คนลงจากเขามาอยู่ในที่ที่เหมาะสม และสามารถยังชีพบนฐานความเป็นสามัคคีได้ เช่น เกษตรประณีต พุทธเกษตร ศิลปะแห่งการดำรงชีพ เป็นต้น นอกจากนี้มีการรวมกลุ่มเยาวชน เพราะที่ผ่านมาเมื่อเรียนจบแล้วเยาวชนไม่ยอมอยู่ในชุมชนของตัวเอง จึงสอนเด็กเล็ก ๆ จนโตว่า การศึกษาแม้จะดีแค่ไหนแต่หากทำให้

เราหลุดออกจากชุมชนแสดงว่าไม่สัมฤทธิ์ผลวัตถุประสงค์ของการศึกษา ซึ่งความจริงแล้วการศึกษาที่สัมฤทธิ์ผลต้องสามารถรับใช้ชุมชนได้

พระครูถาวรรัตนานุกิจ ทำเรื่องการศึกษาของพระภิกษุสามเณร ตำแหน่งเดิมเป็นผู้อำนวยการโรงเรียนปริยัติธรรม ตอนนี้อยู่ในโครงการพระราชดำริสมเด็จพระเทพฯ โดยดำเนินงานตามแผนพัฒนาเด็กและเยาวชนในถิ่นทุรกันดาร โดยเฉพาะประเด็นสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญ โดยปลูกฝังเยาวชนที่เป็นนักเรียนและภิกษุสามเณร ซึ่งเป็นกลุ่มที่จะมีบทบาทมากในสังคมต่อไปในอนาคต คิดว่าเป็นโอกาสที่ดีที่ได้ร่วมโครงการนี้เพราะอยากร่วมเรียนรู้กับทุกเครือข่ายเพื่อการพัฒนาเด็กและเยาวชนมากขึ้น

เอกภพ สุทธเขต เมื่อก่อนเป็นเด็กวัด ทำงานกับพระอาจารย์จากศูนย์เรียนรู้จนกระทั่งมาเป็นมูลนิธิฯ ปัจจุบันทำเรื่องการศึกษาของผู้ใหญ่ในลักษณะมหาวิทยาลัยชีวิต

วรการณ์ จันอัน (แดง) เป็นเด็กวัดศิษย์ก้นกุฏิของพระอาจารย์ เริ่มต้นทำงานเยาวชนตั้งแต่เด็กร่วมกับเครือข่ายเยาวชน จ.น่าน และเครือข่ายเยาวชนภาคเหนือ ปัจจุบันเป็นเลขาของมูลนิธิฯ ช่วยงานด้านการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน ยินดีที่ได้ร่วมโครงการนี้และจะร่วมเรียนรู้และพัฒนาต่อไป

ธีรชัย เชียงทอง เป็น ผอ.โรงเรียน ได้เข้าร่วมโครงการกับพระคุณเจ้าโดยมุ่งหวังว่าจะนำสิ่งที่ได้ไปทำกิจกรรมที่ได้ร่วมกับหลายหน่วยงาน ล่าสุดได้ร่วมโครงการคนรักป่าน่าน เป็นกิจกรรมที่ทำกับเยาวชนและกลุ่มโรงเรียน จึงอยากนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปทำงานขยายผลต่อไป

จิตติรัตน์ สุนทรเขต เป็นเจ้าหน้าที่การเงินของโครงการ เดิมเป็นรีเทลขายเครื่องมือแพทย์ ที่อยากเข้าร่วมโครงการนี้เนื่องจากอยากช่วยพัฒนารากฐานที่แข็งแรงให้เด็กและเยาวชน

สุทธิรา อุดใจ (มินท์) เดิมทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและปัจจุบันก็ยังทำอยู่ บทบาทเป็นเจ้าหน้าที่ของศูนย์ประสานงานฯ สมัยก่อนทำงานเกี่ยวกับการจัดการความรู้กับ อ.ทรงพล ตอนนี้นำมาทำงานกับพระอาจารย์เกี่ยวกับเรื่องเยาวชน เพราะในพื้นที่มีประเด็นเยาวชนหลายประเด็นและรู้สึกว่าการที่เยาวชนทำหายสำหรับเรา เมื่อทำให้เยาวชนเกิดความภาคภูมิใจในตัวเองได้เราก็มีความสุข

อภิสิทธิ์ ลัมยศ (ต้น) เดิมทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและปัจจุบันก็ยังทำอยู่ เหตุผลที่มาร่วมโครงการนี้ เพราะงานเยาวชนและงานวิจัยท้องถิ่นเป็นส่วนหนึ่งของการทำงานในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต จึงอยากมาเรียนรู้เพิ่มเติมส่วนที่ยังขาดโดยเฉพาะองค์ความรู้ในการทำงานกับเยาวชน

ศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.สมุทรสงคราม

อภิรัตน์ ศรีมังกร (อ้น) เดิมเคยทำงานเยาวชนในพื้นที่ จ.สมุทรสงคราม ในนามมูลนิธิอาสาสมัครเพื่อสังคม หลังจากนั้นก็มีครอบครัวจึงย้ายออกจากสมุทรสงคราม ช่วงหนึ่งได้ทำโครงการวิจัยที่ จ.นนทบุรี ที่จะหารูปแบบการทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น และพบว่า แม้จะไม่มีโครงการแต่ความสัมพันธ์กับคนและชุมชนที่เคยรู้จักยังมีการติดต่อกันอยู่ ปัจจุบันเป็นที่ปรึกษาผู้ใหญ่บ้าน จ.ราชบุรี ซึ่งช่วงหนึ่งได้กลับมาทำงานเรื่องเอดส์ และได้เรียนรู้ว่างานเยาวชนนั้นน่าทำ เนื่องจากสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่น่าเป็นห่วง เช่น แม่วัยใส จึงเป็นแรงบันดาลใจที่อยากกลับมาทำงานที่สมุทรสงคราม ส่วนแรงจูงใจที่ทำโครงการนี้เนื่องจากอยากพัฒนาตัวเอง สนใจประเด็น Active Citizen และมีแรงจูงใจจากความเป็นพ่อ

ชมพูนุช ชูติชูเดช (ตุ๋) เป็นผู้ประสานงานโครงการ เดิมเป็นเจ้าหน้าที่ประจำสถาบันการศึกษาของจังหวัด ได้รับโอกาสจากผู้ใหญ่ให้เข้ามาทำโครงการนี้ รู้สึกว่าในสมองตัวเองว่าง จึงท้าทายตัวเองว่าจะทำได้ไหม เพราะต้องไปเป็นพี่เลี้ยงให้กับเด็กๆ ด้วย แต่จะมีพี่ๆ ช่วยเพิ่มทักษะให้เราทำให้เรามีความมั่นใจมากขึ้นว่าเราน่าจะทำได้

พวงทอง เม้งเกร็ด (พวง) ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่แม่กลองมานาน 12 ปีแล้ว ซึ่งงานเด็กและเยาวชนเป็นยุทธศาสตร์หนึ่ง โดยจะมีประเด็นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เด็กและเยาวชน สวัสดิการชุมชนและสุขภาวะ มีบทบาทเป็นทีมงานในโครงการนี้ เหตุผลที่เข้าร่วมโครงการเนื่องจากทำงานเรื่องเด็กและเยาวชนมาหลายโครงการแล้วแต่ยังไม่จริงจัง และคิดว่าช่วง 5 ปีนี้งานเยาวชนเป็นเรื่องสำคัญ

ชิษณุวัฒน์ มณีศรีขำ (ธเนศ) บทบาทในโครงการเป็นผู้อำนวยความสะดวกให้งานเดินไปได้ แต่จะไม่ได้ลงไปทำงานด้วยตัวเองเต็มที่ เดิมทำงานเรื่องเด็กเยาวชนมาตั้งแต่แรกเริ่ม เห็นสถานการณ์เด็กเยาวชนและสะท้อนมาที่ตัวเองว่า เราไม่ได้เรียนรู้เรื่องท้องถิ่นมาก่อน เพราะถูกส่งไปเรียนที่ กทม. จึงไม่เข้าใจท้องถิ่น มีความห่วงหาพันท้องถิ่นน้อย จนมีโอกาสดูแลบ้านได้เรียนรู้เรื่องนี้ จึงคิดว่าเรื่องสำคัญที่ทำให้บ้านเมืองอยู่ได้ต้องทำให้คนรักท้องถิ่น เข้าใจท้องถิ่น เห็นต้นทุนของท้องถิ่น โดยเริ่มต้นที่เด็ก มีจุดสำคัญในการทำงานที่มองประโยชน์ของแม่กลองเป็นสำคัญ จึงเข้าร่วมโครงการนี้เพื่อได้เรียนรู้เครื่องมือเพิ่มเติมในการทำวิจัยท้องถิ่น

ศูนย์ประสานงานการวิจัยเพื่อท้องถิ่น จ.ศรีสะเกษ

ดาวรุ่ง แซ่ไคว่ บทบาทเป็นที่ปรึกษาโครงการ ปัจจุบันเป็นกำนัน ต.โคกเพชร เดิมทำงานบริษัทอยู่ กทม. แล้วกลับบ้านไปเป็นผู้ใหญ่บ้าน กำนัน และนักวิจัยในพื้นที่ ที่ได้มาเข้าร่วมโครงการเนื่องจากได้รับการเชิญชวนจากพี่เลี้ยงในโครงการ

รุ่งวิจิต คำงาม เดิมทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นที่ จ.ศรีสะเกษ เมื่อก่อนทำงานพัฒนาที่ทุ่งกุลาร้องไห้แล้วจึงย้ายมาที่ศรีสะเกษ ทำงานวิจัยเพื่อท้องถิ่นและนำเด็กเยาวชนมาเรียนรู้การทำวิจัย สร้างเครือข่ายนักวิจัยท้องถิ่นข้ามแดนระหว่างศรีสะเกษและกำแพงเพชร โดยมีเด็กเยาวชนไปร่วมเรียนรู้ เหตุผลที่มาร่วมโครงการนี้เนื่องจากอยากพัฒนาทั้งในส่วนงานตัวเอง อยากพัฒนาองค์กรในการทำงานเยาวชนในพื้นที่ เพราะในพื้นที่ยังไม่มีองค์กรที่ทำงานเรื่องนี้โดยตรง หากทำได้จะเป็นพลังให้กับการทำงานของ จ.ศรีสะเกษ

เบญจมาภรณ์ แดนอินทร์ (เบญ) บทบาทในโครงการเป็นเจ้าหน้าที่ข้อมูลดูแลฐานข้อมูลภายใน ปัจจุบันเป็นที่เลี้ยงสนับสนุนงานวิจัยท้องถิ่นของศรีสะเกษ จากเดิมที่ทำงานวิจัยมาตลอด เช่นทำงานที่สถาบันวิจัยสังคม จุฬาฯ เหตุผลที่มาเข้าร่วมโครงการ ส่วนหนึ่งเป็นภาระความรับผิดชอบร่วมกับหัวหน้าที่อยากขยับงาน แต่ตัวเองยังมองภาพงานไม่ออก ซึ่งการขับเคลื่อนงานกับเยาวชนมีข้อจำกัด โครงการนี้จึงน่าจะเป็นโอกาสให้เปิดงานได้

ปราณี ระวังภัย (ติก) เดิมทำงานวิจัยกับกลุ่มเด็กเยาวชนในการฟื้นฟูวัฒนธรรมชาวกวย มีการสร้างระบบตัวเขียนภาษากวยกับ ม.มหิดล และได้มาร่วมเป็นทีมงานกับศรีสะเกษ เหตุผลที่เข้าร่วม

โครงการนี้ เนื่องจากในชุมชนมีกลุ่มเด็กที่เคยทำงานกับเขามาตลอด จึงอยากเห็นการเปลี่ยนแปลงของเยาวชนที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น

ประมวล ดวงนิล บทบาทเป็นทีมทำงานของโครงการ เดิมเป็นทีมพี่เลี้ยงโครงการวิจัยที่สุรินทร์ เหตุผลที่มาร่วมโครงการนี้ เพราะอยากทำงานกับเยาวชน เมื่อมีแนวทางที่อยากทำด้วยจึงมาร่วมทำ และเชื่อมั่นว่าทีมเยาวชนที่กำลังทำจะสามารถสร้างการเปลี่ยนแปลงในพื้นที่ได้

สงขลาฟอรั่ม

พรรณา โสตถิพันธุ์ (ป้าหนู) เดิมรับราชการมา 31 ปี แล้วเกษียณอายุก่อนกำหนดเพื่อมาเป็นรองผู้บริหารไทยพีบีเอส 4 ปี หลังจากนั้นกลับมาฟื้นฟูงานสงขลาฟอรั่มที่เริ่มเข้าไปตั้งแต่ปี 2536 ที่สนใจทำงานโครงการนี้เนื่องจากสังคมไทยยังไม่สมดุล ยังเอนเอียงต่อกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งมากเกินไป โดยเฉพาะฝ่ายการเมือง จึงอยากสร้างคนที่มีมิติความเป็นพลเมืองด้วยตัวของเขา ด้วยสำนึกจากตัวเขา และพบว่าชีวิตที่ไร้สังกัดจะสนุก ความเป็นพลเมืองมีพลังในตัวเอง เป็นจิตสำนึกที่เคลื่อนไหวพุ่มพักในตัวเอง ปัจจุบันอายุ 62 ปีแต่ยังสนุกกับความเป็นพลเมือง

นุรอามีนี สาและ เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของสงขลาฟอรั่ม เดิมเป็นบัณฑิตอาสา ม. สงขลานครินทร์ เมื่อเรียนจบมาเป็นเจ้าหน้าที่สงขลาฟอรั่ม อยู่กับสงขลาฟอรั่มมา 4 ปี เป็นเจ้าหน้าที่โครงการพลังพลเมืองสงขลาเป็นปีที่ 2 ความใฝ่ฝัน คือ จากสภาพความเป็นจริงที่เคยเจอทำให้เรายกระดับตัวเองมาเรื่อยๆ ทั้งการเรียนรู้และการทำงาน ทำให้มีสติปัญญาที่มากกว่าเดิม จึงชอบงานนี้ และเสพติดงานลักษณะนี้

อาอีเซาะ ดือระ เป็นเจ้าหน้าที่ฝ่ายปฏิบัติการของสงขลาฟอรั่ม เพิ่งเข้ามาใหม่ได้เพียงครึ่งเดือน เดิมเป็นบัณฑิตอาสา รู้สึกเหนื่อยเลยผันตัวเองไปเปิดร้านอินเทอร์เน็ต แต่จากชีวิตที่ถูกบ่มเพาะมาจากบัณฑิตอาสา จึงทำร้านอินเทอร์เน็ตสีเขียวด้วยพลังและทุนของตัวเอง แต่ด้วยความมีจิตอาสามากเกินไปจึงทำให้ธุรกิจตัวเองเดินไปได้ช้า รู้สึกว่าตัวเองยังมีองค์ความรู้ที่ไม่มากพอ จึงตัดสินใจท่องเที่ยวหาความรู้เพิ่มเติม เพื่อกลับไปพัฒนาชุมชนที่ตัวเองอยู่ (ปัตตานี)

มูลนิธิสยามกัมมาจล

รัตนากิตติกร (พี่ต๋ม) ก่อนหน้านั้นทำงานเป็นนักข่าวและนักสื่อสารของ สกว. ปัจจุบันดูแลงานโครงการสื่อสารมูลนิธิสยามกัมมาจล และได้ทำงานขับเคลื่อน เชื่อมร้อยคน ที่ต้องใช้การจัดการมากขึ้น เมื่อต้องทำให้งานสำเร็จจึงมีอะไรที่ท้าทายตลอดเวลาและยังต้องเรียนรู้เพิ่มเติมอีกมาก รวมทั้งสร้างการเรียนรู้ โดยสร้างเงื่อนไขให้การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพด้วย

อุบลวรรณ เสือเดช (แจง) ก่อนหน้านี้ทำวิจัยเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนอยู่คณะครุศาสตร์ จุฬาฯ ประมาณ 2 - 3 ปี แล้วมาอยู่ที่มูลนิธิฯ เมื่อปี 2553 ปัจจุบันรับผิดชอบงานพัฒนาโครงการต่างๆ เคยทำงานร่วมกับสงขลาฟอรั่มมาบ้างแล้ว และยินดีที่จะได้ทำงานร่วมกับอีก 3 องค์กร

กิตติรัตน์ ปลื้มจิตร (โจ้) ก่อนหน้านี้เรียนจบด้านละคร และชอบเกี่ยวกับละครเพื่อพัฒนาเยาวชน โดยเป็นอาสาสมัครอยู่กลุ่มมะขามป้อม แต่ด้วยความที่ชอบงานวิชาการ จึงได้มาทำงาน ประเมินกับ อ.เนาวรัตน์ และได้มาร่วมรับฟังในงานมหกรรมพลังเยาวชนปีที่ 1 หลังจากนั้นจึงได้มา

ร่วมงานกับมูลนิธิฯ เข้าสู่วันที่ 5 ได้ทำงานมหกรรมพลังเยาวชนปีที่ 2 การประสานงานโครงการต่างๆ รวมทั้งโครงการ Active Citizen ด้วย

Session 2 รู้จักกัน และทำความเข้าใจกับสถานการณ์เยาวชน

โจทย์

1. จับคู่คนที่เราไม่เคยรู้จักกันมาก่อน
2. แนะนำตัวเองให้คู่รู้จักเรามากขึ้น
3. แต่ละคนเล่าเรื่องราว 1 เรื่อง ที่เราห่วงใยเกี่ยวกับสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่ หรือในจังหวัดของเรา
(คนละ 5 นาที)

วิทยากรฯ ให้ผู้เข้าร่วมจับคู่กับคนที่ยังไม่ค่อยรู้จักกัน เพื่อทำความรู้จักซึ่งกันและกันอย่างลึกซึ้งมากขึ้น แล้วเลือกเล่า 1 เรื่องที่แต่ละคนห่วงใยเกี่ยวกับสถานการณ์เยาวชนในพื้นที่หรือจังหวัดของตัวเอง

ประเด็นห่วงใยที่แต่ละคนสะท้อนออกมา

- เยาวชนลิ้มความภาคภูมิใจในตัวตนของตัวเอง ทำอย่างไรจะรื้อฟื้นวัฒนธรรมประเพณี สร้างการยอมรับตัวตนของตัวเอง เยาวชนได้มีโอกาสทบทวนตัวเองมากขึ้น
- ความเหลื่อมล้ำของเยาวชนกลุ่มชาติพันธุ์ ที่รู้สึกว่าคุณค่าของตัวเองไม่เท่าเทียม แตกต่างจากเด็กคนอื่น ๆ
- การใช้เทคโนโลยีในทางที่ผิดของเยาวชน รวมทั้งการใช้ภาษาที่ผิดในโซเชียลเน็ตเวิร์ค จึงอยากให้หลักสูตรพลเมืองดีในมหาวิทยาลัย เพื่อสอนเด็กในมหาวิทยาลัยและในพื้นที่ด้วย
- ความอยู่รอดของชุมชนท้องถิ่น นอกจากเรื่องเด็กและเยาวชนแล้ว ยังมีเรื่องอาชีพ เช่น การปลูกยางพารา การปลูกองุ่น ซึ่งชุมชนท้องถิ่นจะอยู่รอดในสถานการณ์ปัจจุบันอย่างไร
- หลักสูตรในสถานศึกษาไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง ทำให้เด็กเยาวชนขาดสำนึกรับผิดชอบต่อท้องถิ่นของตนเอง
- ความคิดและการกระทำของเด็กที่ต้องสะดุดลงเนื่องจากความไม่เข้าใจและขาดการสนับสนุนจากผู้ใหญ่หรือผู้บริหาร ทั้งในโรงเรียนและท้องถิ่น ซึ่งพี่เลี้ยงมีความสำคัญ รวมทั้งพลังในการสื่อสารกับเด็กให้เหมาะกับสถานการณ์
- ปัญหาทั้งหมดที่เกิดขึ้นนั้น เช่น ยาเสพติด ถ้าเด็กมีภูมิคุ้มกันที่ดีจะผ่านปัญหาทุกอย่างไปได้ ดังนั้นการดูแลและเอาใจใส่เด็กของครอบครัวและสังคมรอบข้าง รวมทั้งคนในชุมชน จึงเป็นสิ่งที่สำคัญและน่าห่วงใย

- การตั้งครุภในวัยเรียนที่เริ่มเป็นค่านิยมที่ยอมรับได้โดยทั่วไป ซึ่งเป็นสถานการณ์ที่นำไปสู่ปัญหาเศรษฐกิจและสังคมที่จะตามมาในอนาคต
- ปัญหาสิ่งแวดล้อมในพื้นที่ จึงอยากปลูกฝังให้เยาวชนรักและห่วงแหนป่าในท้องถิ่นตัวเอง
- เยาวชนยังไม่สามารถทำงานได้ด้วยตัวเอง ต้องมีผู้ใหญ่ช่วย จึงคาดหวังว่างานนี้จะทำให้เด็กเยาวชนสามารถคิดเองทำเองได้
- ความเหลื่อมล้ำระหว่างเยาวชนในเมืองกับชนบท (ชนเผ่า) ที่ยังคบหากันเฉพาะกลุ่มตัวเอง มีการดูแลกัน ไม่มีการแลกเปลี่ยนแบ่งปันกัน เกิดช่องว่างระหว่างวัยรุ่น
- สื่อออนไลน์ โซเชียลเน็ตเวิร์คที่มีผลต่อพฤติกรรมเด็กและเยาวชน ซึ่งเด็กและเยาวชนยังขาดวิจารณญาณในการรับสื่อ
- ปัญหายาเสพติดในเยาวชน ซึ่งมีปัญหาที่ตามมา คือ เพศสัมพันธ์ก่อนวัยและตั้งครุภก่อนวัย
- เด็กขาดภูมิคุ้มกัน
- ค่านิยมของเยาวชน ที่มีลักษณะตัวใครตัวมัน
- เด็กและเยาวชนในระบบที่อยากประกอบอาชีพด้วยตัวเองด้วย มีปัญหาในการจัดสรรเวลา จึงอยากให้ระบบการศึกษาเอื้อกับชีวิตเด็กและเยาวชนด้วย
- เด็กและเยาวชนบางคนอ่านหนังสือไม่ออก
- การสร้างคนทดแทนคนรุ่นเก่า ซึ่งเด็กยังไม่เข้าใจท้องถิ่นตัวเอง สถานการณ์ที่น่าห่วงใย คือ เรื่องการตัดไม้ทำลายป่า เอกสารสิทธิ ฯลฯ

สรุปประเด็นหลัก/ภาพรวมที่น่าห่วงใยต่อสถานการณ์เด็กและเยาวชนในพื้นที่

ประกอบด้วย ด้านวัฒนธรรม ค่านิยม การเคารพตัวเอง เพศ ยาเสพติด ความเหลื่อมล้ำในสังคม สิ่งแวดล้อม คนที่จะมาเป็นตัวแทนดูแลเยาวชนในพื้นที่ ความสัมพันธ์ของระบบครอบครัวในชุมชน การศึกษา โดยมองเห็นความเชื่อมโยงของประเด็นต่างๆ เช่น ปัญหาการศึกษาที่เด็กอ่านหนังสือไม่ออกเป็นเพราะหลักสูตรการเรียนการสอนที่ยังไม่สอดคล้องและไม่ทำให้เข้าใจท้องถิ่น ทำให้เด็กไม่เข้าใจชุมชนและไม่เอื้อต่อเด็ก ส่งผลให้เด็กขาดภูมิคุ้มกัน รวมทั้งความสัมพันธ์ในครอบครัวที่ไม่ได้สนับสนุนเด็ก รวมทั้งคนที่จะมาเป็นพี่เลี้ยงในการดูแลเด็กและเยาวชนในพื้นที่ เกิดปัญหาในระดับต่างๆ ที่เชื่อมโยงกัน

ทบทวน และแลกเปลี่ยนเรียนรู้วิธีคิด (Program concept)
และความคาดหวังของการพัฒนาพลเมืองเยาวชนของ 4 จังหวัด

Session 3 ทบทวนวิธีคิด และความคาดหวังการพัฒนาพลเมืองเยาวชนของ 4 องค์กร

โจทย์ แต่ละกลุ่มพูดคุย

1. “บริบทการทำงานชุมชนและเยาวชนของพื้นที่เป็นอย่างไร” อะไรคือโจทย์ปัญหาที่มีสาเหตุมาจากโครงสร้างและวิธีคิด
2. “เราคาดหวัง อยากเห็นเยาวชนในจังหวัดเป็นอย่างไร ทั้งทักษะ วิธีคิด ความรู้ และสำนึกส่วนรวม”
3. “โครงการให้คุณค่าความสำคัญกับอะไร อะไรคือความคิด ความเชื่อในการทำโครงการครั้งนี้”
(60 นาที)
4. แลกเปลี่ยนวงใหญ่ ช่วยกันเติมเต็ม

สงขลาพอร์ม

ประเด็นปัญหา/งานในพื้นที่

1. สิ่งแวดล้อมน่าอยู่และยั่งยืน (ขยะ หาดทราย ป่าต้นน้ำ การทำลายภูเขา)
2. รักบ้านเกิด รักชุมชนเกิด
3. การศึกษา การเรียนรู้
4. การค้ามนุษย์ ในเขต อ.สะเดา

บางประเด็นเยาวชนมีการดำเนินงานแล้ว แต่มี 2 ประเด็นที่ยังไม่ขับเคลื่อน ซึ่งประเด็นที่น้องเยาวชนในพื้นที่ได้ทำอยู่ในปัจจุบัน คือ

สิ่งแวดล้อมน่าอยู่และยั่งยืน เช่น หาดสมิหลา ที่ประสบปัญหาการพังทลายของชายหาด ป่าต้นน้ำผาดำที่เยาวชนเริ่มมองเห็นความสำคัญของคนกับป่า การบริหารจัดการขยะระหว่างโรงเรียนกับชุมชน การบริหารจัดการน้ำในชุมชน

รักบ้านเกิด รักชุมชนเกิด เช่น ประวัติศาสตร์ชุมชนบ่อทรัพย์ (สงขลาฝั่งสนเขาแดง) วิถีชีวิตแบบคลองแดง สร้างคลองสร้างคนของคลองตันตะเคียน ด้วยความเห็นคุณค่าของแม่น้ำลำคลอง ประวัติศาสตร์ดอนขี้เหล็กของชุมชนมุสลิม โตไปไม่ว่างงาน ภาพเล่าเรื่องบ้านเกิด เป็นการกระตุ้นให้คนในชุมชนช่วยกันรักษาให้ยั่งยืน

การศึกษา การเรียนรู้ เช่น ห้องสมุดคาเฟ่เคลื่อนที่ที่สอนน้อง ครูเดลิเวอรี่ สุขภาวะศาสนากับชีวิต จะทำอย่างไรให้นำหลักศาสนาไปใช้ในการดำเนินชีวิตให้ปกติสุข โครงการหมอน้อยที่เยาวชนเห็นปัญหาคนเฒ่าคนแก่โดยใช้ภูมิปัญญาที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์ โครงการห้องน้ำในฝัน ดร.กัมปง

ความคาดหวัง

1) ทักษะ

- ทักษะชีวิต 5 ด้าน ระบบคิด รู้เข้าใจเรา การจัดการกับอารมณ์ การสื่อสาร เพื่อสร้างสัมพันธภาพ จิตสำนึกเพื่อส่วนรวม โดยจะหนุนเสริมทั้งในระดับบุคคลและระดับทีม
- ทักษะความเป็นพลเมือง โดยเชื่อว่าถ้าน้องๆ มีทักษะชีวิตเกิดขึ้นแล้ว ทักษะความเป็นพลเมืองจะเกิดขึ้นตามมา ที่จะมีสติปัญญา รู้เท่าทัน มีคุณธรรมของพลเมือง มีความรับผิดชอบ และมีส่วนร่วม
- การทำงานเป็นทีม โดยจะฝึกให้น้องมีความรับผิดชอบ มีส่วนร่วม เช่น เมื่อลงพื้นที่เจอปัญหาเด็กทะเลาะกัน เราจึงแบ่งปันให้เขารู้ว่าในการทำงานเป็นทีมเราไม่ต้องการ one man show แต่เราต้องการการทำงานเป็นทีม

ทั้งนี้เชื่อว่า ทักษะต่างๆ นี้จะเกิดขึ้นได้จากการที่น้องๆ ได้เรียนรู้จากงานที่ทำและการหนุนเสริมจากพี่เลี้ยงและโครงการ เมื่อน้องมีทักษะชีวิต ทักษะความเป็นพลเมืองก็จะเกิดขึ้น ทำให้เขาเป็นพลเมืองที่มีสติปัญญา รู้เท่าทัน

2) วิธีคิด

3) ความรู้

4) สำนึกส่วนรวม

คุณค่า ความสำคัญ ความคิดความเชื่อ

1. การเรียนรู้จากการลงมือทำ
2. การเชื่อมโยงสู่ชีวิตสาธารณะ โดยเชื่อมโยงประเด็นที่อยากทำไปสู่สาธารณะ
3. การสื่อสารกับสาธารณะเพื่อการเปลี่ยนแปลง เป็นการสื่อสารเพื่อกระตุ้นความรู้สึกคนอื่นๆ ในชุมชนและสังคม
4. สร้างความภูมิใจเล็กๆ ให้เยาวชน สร้างความน่าเชื่อถือ ให้เยาวชนมองเห็นพลังและคุณค่าของตัวเอง นำไปสู่การทำความดีเพื่อสังคม
5. นี่คือการเปลี่ยนประเทศไทย เป็นกระบวนการอภีวัตน์การเรียนรู้ การเรียนรู้จากกระบวนการ ซึ่งสถานการณ์บ้านเมืองในปัจจุบันต้องการพลเมือง

สถานการณ์ในพื้นที่

1) เชิงปัญหา (ลบ)

- ความสัมพันธ์ในครอบครัวน้อยลง
- พฤติกรรมการเล่นเกม การพนัน
- ความก้าวร้าว ไม่เคารพผู้ใหญ่
- พ่อแม่แยกทาง เด็กส่วนใหญ่อยู่กับปู่ย่าตายาย
- เด็กติดสารเสพติด
- เด็กหญิงตั้งครรภ์ไม่พร้อม
- ตั้งแก๊งเด็กแว้นเด็กสก็อย
- เด็กอ่านหนังสือไม่ออก เกิดจากจำนวนครูและเด็กที่ไม่สมดุลกัน

2) เชิงสร้างสรรค์ (บวก)

- เริ่มมีเด็กบางคนอยากกลับมาอยู่บ้าน
- เด็กใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้เยอะขึ้น
- เด็กมีการรวมกลุ่มทำกิจกรรมอย่างหลากหลาย เช่น มีการเล่นดนตรีไทย
- เด็กมีการทำงานกับผู้สูงอายุ
- เด็กมีการทำงานประเด็นสิ่งแวดล้อม
- เด็กมีการนำความรู้ในชุมชนมาประยุกต์ใช้เพื่อประกอบอาชีพ

ต้นทุนทางสังคม

- ภาครัฐเครือข่ายที่เกี่ยวข้องในการทำงานกับเด็กและเยาวชนมีหลายระดับ พบว่า มีกลุ่ม/เครือข่ายโรงเรียน ชมรมต่างๆ หน่วยงานระดับนโยบาย เช่น อบจ. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัด ศูนย์ประสานงานวิจัยเพื่อท้องถิ่น ที่มีเครือข่ายนักวิจัยในชุมชน เป็นต้น
- ปัจจัยที่ทำให้ยังไม่ประสบความสำเร็จในบางเรื่อง เช่น การทำงานที่ไม่ต่อเนื่อง ขาดการประสานงานส่งต่อเยาวชนจากรุ่นสู่รุ่น ขาดการบูรณาการการทำงานร่วมกัน ช่องว่างระหว่างวัย ผู้ปกครอง บทบาทอบรมสั่งสอนยังเป็นของครู ไม่มีเวลา ขาดโอกาสในการเรียนรู้

โจทย์/ประเด็นร่วม จะทำอย่างไรให้เด็กและเยาวชนสำนึกรักท้องถิ่น

ความคาดหวัง

1) ทักษะ

- การจัดการตนเอง

- การทำงานจิตอาสา
- การเรียนรู้ชุมชนท้องถิ่น
- การสื่อสาร/คิดวิเคราะห์/นำเสนอ

2) วิธีคิด

- การทำงานอย่างมีส่วนร่วม
- การใช้ข้อมูลช่วยตัดสินใจในการแก้ไขปัญหา
- มั่นใจว่าเราสามารถใช้ชีวิตอยู่รอดในท้องถิ่น

3) ความรู้

- ระบบนิเวศ
- ทุนชุมชน (อาชีพ ภูมิปัญญา วัฒนธรรมฯ)
- สถานการณ์ชุมชน

4) สำเนียงร่วม

- เอาธุระกับส่วนรวม
- มีความภาคภูมิใจ/รักบ้านเกิด
- มีความรับผิดชอบต่อตนเองและส่วนรวม

คุณค่าของโครงการ

1. สำเนียงรักบ้านเกิด
2. พลังเยาวชนที่มีต่อการแก้ไขปัญหาท้องถิ่น

ความคิด ความเชื่อ

1. เด็กและเยาวชนมีพลัง
2. เด็กและเยาวชนสามารถเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพตัวเองได้
3. เด็กและเยาวชนมีส่วนร่วมในการจัดการและแก้ไขปัญหาท้องถิ่นร่วมกับผู้อื่นได้

ศรีสะเกษ

สถานการณ์ในพื้นที่

1. เยาวชนถูกดึงออกจากชุมชน ทั้งในระบบการศึกษาและนอกระบบการศึกษา
2. เยาวชนขาดทักษะชีวิต/การจัดการชีวิตตนเอง
3. เยาวชนขาดพื้นที่/โอกาสที่ดี ในการแสดงออก
4. สถาบันหลักในชุมชนถูกลดบทบาทลง ครอบครัว วัด โรงเรียน ชุมชน ไม่ได้ทำหน้าที่ของตนเอง

ความคาดหวัง

- เด็กและเยาวชนมีทักษะในการดำเนินชีวิต/จัดการชีวิตในระดับหนึ่ง
- ไม่เป็นภาระกับครอบครัว ชุมชน สังคม
- มีพื้นที่ให้เยาวชนแสดงออกสิ่งดีๆ
- มีสำนึกรักท้องถิ่น/ภาษา/ชาติพันธุ์
- มีส่วนร่วมในการออกแบบพัฒนาชุมชน
- มีสำนึกความเป็นพลเมือง

คุณค่า

- การเปิดโอกาส/เปิดพื้นที่ให้เยาวชนแสดงออกจะนำไปสู่การพัฒนาเยาวชนในพื้นที่ได้
- การปลูกฝังจิตสำนึกให้เด็กและเยาวชน ร่วมกันคิด ร่วมกันทำ
- การเสริมสร้างศักยภาพ/องค์ความรู้ให้กับเด็กและเยาวชน ทำงานจากฐานความรู้เพื่อปฏิบัติการสร้างการเรียนรู้ร่วม

ความเชื่อ

- การมีส่วนร่วมและเยาวชนในชุมชน
- เด็กและเยาวชนมีศักยภาพที่จะเปลี่ยนแปลงตัวเองได้และชุมชนได้
- เด็กและเยาวชนสามารถพัฒนาชุมชนได้ ถ้าให้โอกาสและพื้นที่
- ถ้ามีการลงมือทำและเรียนรู้ไปด้วย ทำไปด้วย จะสามารถทำให้เด็กมีทักษะ พัฒนาศักยภาพได้
- เด็กและเยาวชนมีฐานความรู้ที่จะสามารถดึงออกมาพัฒนาชุมชนตัวเองได้

ต้นทุนทางสังคม (ทุนเดิมในพื้นที่)

- คนทำงาน/นักวิจัยท้องถิ่น/ทีมงานพี่เลี้ยง/ภาษาที่หลากหลาย
- พื้นที่วิจัยเดิม
- องค์ความรู้/กระบวนการทำงานอย่างมีส่วนร่วม
- สถาบันการศึกษา เช่น มรภ.ศรีสะเกษ
- องค์การพัฒนาเอกชน/สื่อในพื้นที่

น่าน

สถานการณ์ปัญหา

1. ชาติพันธุ์ที่มีความเหลื่อมล้ำทางสังคม ระหว่างเด็กในพื้นที่สูงกับเด็กพื้นราบ นำมาสู่การขาดโอกาสเรียนรู้ ตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร

2. การศึกษา
3. คำนิยม
4. เพศสัมพันธ์
5. ยาเสพติด

ต้นทุนทางสังคม

- เมืองเก่าที่มีชีวิต
- ปรากฏการณ์เมืองเก่า
- ทรัพยากรธรรมชาติ
- วัฒนธรรมประเพณี
- ความหลากหลายของกลุ่มชาติพันธุ์
- สถาบันการศึกษา
- ทักษะความรู้
- สภาเด็กเยาวชน
- มีเวทีระดับต่างๆ ในการแลกเปลี่ยนพูดคุยกัน

สิ่งที่คาดหวัง

- ภาวะความเป็นผู้นำ
- สำเนียงร่วม
- มีพื้นที่ให้เยาวชนแสดงออก/ทำงานร่วมกัน

คุณค่าโครงการ

- การสร้างความตระหนักเรื่องวัฒนธรรม
- เชื่อว่าเยาวชนมีศักยภาพ
- ปรับเปลี่ยนวิธีคิด สำเนียงบ้านเกิด สำเนียงทรัพยากรธรรมชาติ
- การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาศักยภาพเยาวชน

ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม โดย คุณปิยาภรณ์ มั่นทะจิตร

เมื่อฟังการนำเสนอแล้วได้เห็นภาพว่า แต่ละพื้นที่มีปัญหาเด็กและเยาวชนใกล้เคียงกัน เช่น เด็กแว้น เด็กออกจากระบบการศึกษา เด็กติดยา เด็กเกร่ ตั้งครรภ์ก่อนวันอันควร ฯลฯ หากมองในมุมเด็กมีปัญหาจะเจอกลุ่มเหล่านี้ แต่ถ้าหากมองกลุ่มเด็กที่มีศักยภาพจะมีความแตกต่างหลากหลายตามบริบทของแต่ละพื้นที่ เช่น ชุมชนเกษตร ชุมชนเมือง ชาติพันธุ์ ความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากร ฯลฯ ดังนั้นโจทย์ของพื้นที่นอกเหนือจากประเด็นเด็กและเยาวชนจึงมีความแตกต่างกันตามบริบท เช่น การกัดเซาะชายฝั่ง ทู่นที่เข้ายึดพื้นที่และทรัพยากร การสร้างเมืองเก่า โครงสร้างเมืองที่เปลี่ยนแปลง การรุก

คือของอุตสาหกรรม การเปลี่ยนพื้นที่เกษตรเป็นอุตสาหกรรม ชาดิพันธุ์และวัฒนธรรมจากการเปลี่ยนแปลงของสังคม การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม การใช้สารเคมี เป็นต้น ดังนั้นหากมองด้วยปัญหาของจังหวัดจะมีความแตกต่างกัน แต่หากมองด้วยปัญหาเด็กและเยาวชนจะมีความใกล้เคียงกัน ส่วนทุนชุมชนก็มีความแตกต่างกันตามบริบท โครงสร้างของทีม Change Agent ที่จะทำงานกับเยาวชนทั้ง 4 พื้นที่ก็อาจจะมีโครงสร้างที่ไม่เหมือนกัน โดยอยู่บนฐานทุนทางสังคมที่แตกต่างกัน

สิ่งที่ต้องการให้แต่ละพื้นที่เรียนรู้ คือ ทักษะและทุนที่แต่ละพื้นที่มีนั้น เป็นสิ่งที่แต่ละพื้นที่มีความสามารถเพราะผ่านเรื่องราวการทำงานมายาวนาน ซึ่งในการทำงานนั้น มีวิธีทำงานกับเด็กและเยาวชน 2 แบบ คือ คิดแก้ปัญหาเด็ก หรือ คิดว่าจะหนุนเสริมสิ่งเด็กมีให้ดีกว่าเดิมอย่างไร ยกตัวอย่างไทเกอร์วู้ดในสมัยเด็กที่พ่อของเขาบอกว่าให้ใช้เวลา 3 ชั่วโมงพัดลูกกอล์ฟจากหลุมทราย เพราะปัญหาอยู่ที่ตรงนี้ต้องทำให้เก่งให้ได้ ระหว่างนั้นมีชายชราที่เป็นนักกอล์ฟเข้ามาพูดคุยซักถาม แล้วให้ลองออกรอบด้วยกัน หลังจากนั้นชายชราแนะนำว่า ให้ฝึกพัดลูกออกจากหลุมทรายแค่ 1 ชั่วโมง แต่อีก 2 ชั่วโมงให้ตีลูกขึ้นกรีน เพราะว่าไทเกอร์วู้ดเก่งเรื่องตีลูกขึ้นกรีน ถ้าซ้อมดี ๆ จะเจียบคมมาก สิ่งที่เกิดขึ้นก็คือไทเกอร์วู้ดเป็นนักกอล์ฟที่มีศักยภาพในการตีลูกขึ้นกรีนอย่างมาก ด้วยการพัฒนาจุดแข็งของตัวเอง เพราะฉะนั้นการพัฒนาเยาวชนนั้น หากมองที่ปัญหาก็จะเป็นเรื่องที่หนักหนา ทำให้กำลังใจในการทำงานลดน้อยลงไป แต่หากพิจารณาศักยภาพเยาวชนในพื้นที่ แล้วมองจากสิ่งที่มีแล้วไปหนุนเสริมอาจจะง่ายกว่า ประเด็นอยู่ที่ว่า ถ้าเราสร้างพื้นที่บวก สร้างโอกาส ให้เกิดขึ้น เด็กที่ติดลบจะมีโอกาสที่จะมาทำงานและทำสิ่งที่ดีมากขึ้น ประเด็นลบก็จะคลี่คลาย เพราะลบบวกจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ นี่เป็นแนวทางในการพัฒนาคน ซึ่งอาจจะแตกต่างจากการพัฒนาสิ่งอื่น แต่ละพื้นที่มีโจทย์พื้นที่อย่างไร มีภูมิปัญญาอย่างไร คิดนอกกรอบจากการมุ่งแก้ปัญหาจะทำให้มีวิธีการทำงานที่สร้างสรรค์มากขึ้น ซึ่งคนที่จะทำงานกับเด็กและเยาวชนเพียงทำหน้าที่โค้ช ให้เด็กได้แสดงความเห็น และหยิบประเด็นที่เขาชอบหรือสนใจมาทำ แล้วช่วยประคองให้เขาไปในทิศทางที่เหมาะสมตามความสนใจของเขาเอง ฟังเขาและดึงศักยภาพเขาออกมา ชวนกันคิดโจทย์ให้เหมาะสมกับศักยภาพ และหนุนเสริมด้วยเครือข่ายที่มี ทำหน้าที่เป็น “ช่างเชื่อม” ดึงศักยภาพชุมชนมาโค้ชเด็ก เดินด้วยศักยภาพของเด็ก

ทบทวนและแลกเปลี่ยนเรียนรู้การออกแบบโครงการ (Program design) และแผนงานพัฒนาพลเมืองเยาวชนของ 4 จังหวัด

Session 4 ทบทวนการออกแบบโครงการและแผนงาน

โจทย์

1. ทบทวน Timeline แผนการพัฒนาเยาวชนของโครงการ (ทำอะไร ช่วงไหน ทำไม)
2. เพื่อให้ทำงานตาม Timeline นั้น โครงการวางโครงสร้างการทำงานไว้อย่างไร เวลา 60 นาที
3. จับคู่โครงการช่วยกันตั้งคำถาม เพื่อให้แผนงานสมบูรณ์ขึ้น (นาน-สงขลา , สมุทรสงคราม-ศรีสะเกษ)
4. ปรับแผน
5. นำเสนอ Timeline และโครงสร้างการทำงานในวงใหญ่
6. ให้ความคิดเห็นเพิ่มเติม

คุณปิยาภรณ์ มัณฑะจิตร ในแนวคิดว่า เอกสารที่ให้เป็นการรอบคิดโครงการนี้ แต่เมื่อฟังเพื่อน แล้วอาจได้ไอเดียบางอย่าง ให้ลองทบทวน และขอให้การทำ Timeline เป็นการระดมสมองของทั้งทีม หากไม่เข้าใจให้ซักถาม พูดคุย ระดมสมอง ถกเถียงเพื่อให้เกิดปัญญา แล้วกลับมาดูว่าที่ตั้งเป้าหมายไว้ จะเดินไปถึงหรือไม่ โดยมีคำถามสำคัญ คือ

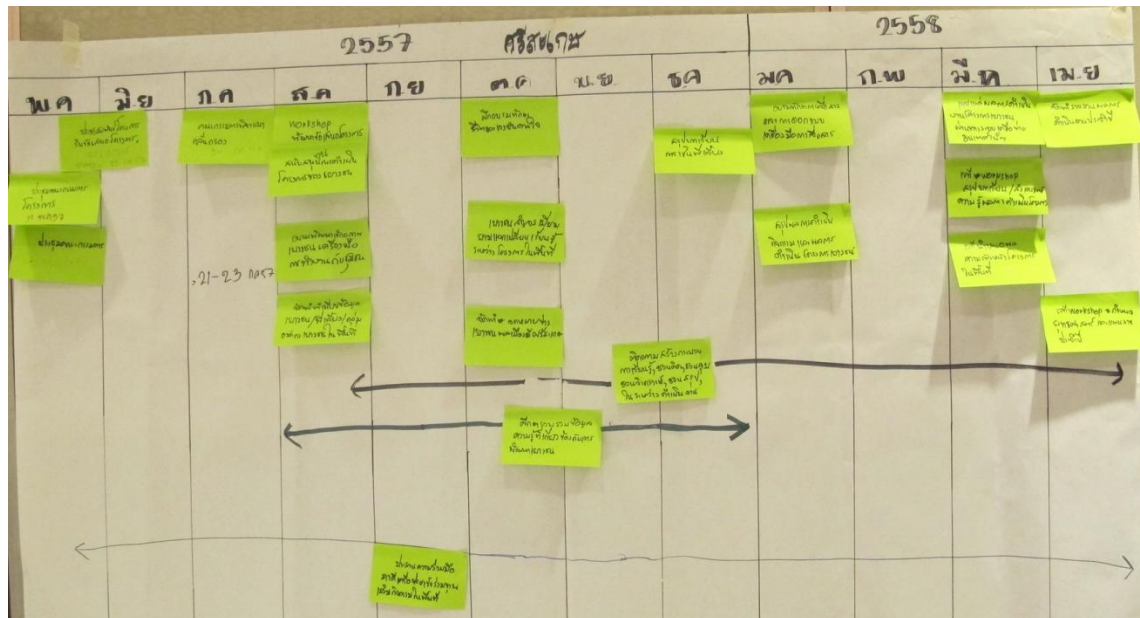
หนึ่ง จะได้เด็กมาจากไหน จะมีวิธีการ/กระบวนการอย่างไร ใช้เวลานานแค่ไหน

สอง มีขั้นตอนกระบวนการกลั่นกรองโครงการอย่างไร กลั่นกรองกันเอง หรือชวนภาคีเครือข่ายในพื้นที่ที่ร่วมทำงานกับเรา หรือเป็นผู้ทรงคุณวุฒิแต่ละเรื่องช่วยกลั่นกรอง หากเรื่องอย่างหลังอาจจะยากกว่าแต่จะประสพผลดีในระยะยาว โดยต้องพัฒนาทักษะจัดการกับภาคี ประสานเป็นช่วงเชื่อม ทั้งอปท. นักวิชาการ ในพื้นที่ ดึงทรัพยากรในชุมชนมาช่วยเรา เราจะใช้ทุนชุมชนมาเป็นประโยชน์ในการทำงานได้อย่างไร

สาม ช่วงที่อบรมพัฒนาเยาวชน เราจะอบรมเองหรือชวนเพื่อน 4 พื้นที่หรือใครที่เราคิดว่ามีเครือข่ายเข้ามาช่วยในการพัฒนาเยาวชน แล้วจะพัฒนาเยาวชนเรื่องอะไร เช่น การบริหารโครงการ Head Heart Hand รู้จักตัวเอง รู้จักเพื่อน วิเคราะห์ชุมชน การถอดบทเรียน ฯลฯ นั่นคือโอกาสที่ตัวเรา และลูกทีมเราจะได้เรียนรู้ด้วย ทั้งนี้ควรจัดทำสมุดพกประจำโครงการเพื่อเก็บข้อมูลพื้นฐานเด็กเยาวชนในโครงการ เมื่อถอดบทเรียนครั้งที่ 1 และ 2 จะเห็นว่าเรามีความก้าวหน้าอย่างไร โดยต้องเก็บข้อมูลเป็นระยะ ไม่เช่นนั้นเมื่อจบโครงการเด็กจะแยกย้ายกันไป หากเรามีข้อมูลเด็ก ทักษะ ศักยภาพแต่ละคน จะสามารถชวนเด็กมาทำโครงการกับเราในปีต่อไปได้ โดยตั้งเป้าหมายไว้เลยว่าจะใช้ข้อมูลนี้ 10 ปี

โดยออกแบบการเก็บข้อมูลในไอที แบ่งหน้าที่ และระบุในโครงการ การเก็บข้อมูลเช่นนี้เพื่อให้เห็นว่าจะพัฒนาศักยภาพเด็กแต่ละคนอย่างไร

ครีเสเกษ

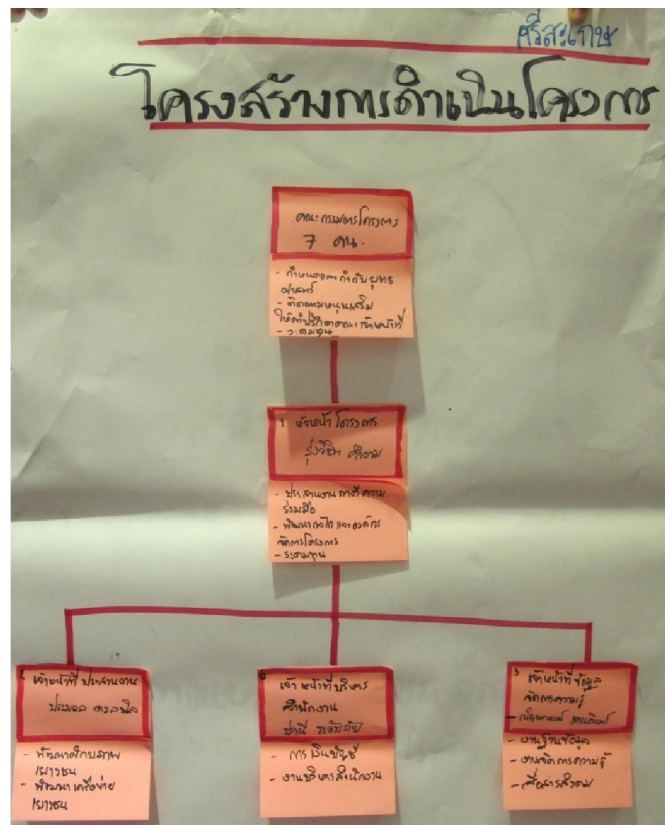

Timeline

1. พ.ค. ประชุมคณะกรรมการโครงการ เพื่อวางแผนการดำเนินงานโครงการร่วมกัน
2. พ.ค.- ก.ค. ประชาสัมพันธ์ รับข้อเสนอโครงการจากเยาวชน
3. ก.ค. พิจารณากลั่นกรองโครงการจากเยาวชน
4. ส.ค. นำมาสู่เวที workshop เพื่อการพัฒนาข้อเสนอโครงการร่วมและพิจารณาอนุมัติให้ทุนกับเยาวชน
5. ส.ค. ฝึกอบรม ออกแบบเครื่องมือในการพัฒนาโครงการกับชุมชนอย่างมีส่วนร่วมที่เหมาะสมตามแต่ละประเด็น
6. ส.ค. ทำฐานข้อมูลเยาวชน
7. ต.ค. เวทีสัญจรแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมระหว่างเยาวชนแต่ละโครงการ มีการเสริมทักษะชีวิตเรื่องแรงบันดาลใจ โดยเชียวริทยากรมาให้แรงบันดาลใจ
8. ต.ค. จัดทำจดหมายข่าว โดยให้เยาวชนออกแบบ
9. มี.ค. - เม.ย. มีเวทีสรุปบทเรียนของทีมนที่เป็นพี่เลี้ยงโครงการ ว่าที่ผ่านมาเป็นอย่างไร และจะพัฒนาต่ออย่างไร อบรมทักษะการสื่อสารให้กับเยาวชนว่าจะนำคุณค่าโครงการเยาวชนสื่อสารกับภายนอกโดยใช้เครื่องมืออะไร ผ่านช่องทางไหน
10. ม.ค. สรุปกิจกรรมนำเสนอผลร่วมในชุมชนและในพื้นที่โครงการ

- 11.มี.ค. เวทีสรุปบทเรียนการดำเนินโครงการประจำปี สังเคราะห์ชุดความรู้จากการดำเนินโครงการทั้งหมด
- 12.เม.ย. เวที workshop วางยุทธศาสตร์การทำงานปีต่อไปจากฐานปีที่ผ่านมา ร่วมกับ คณะกรรมการ และจัดทำรายงาน

โครงสร้างการทำงาน

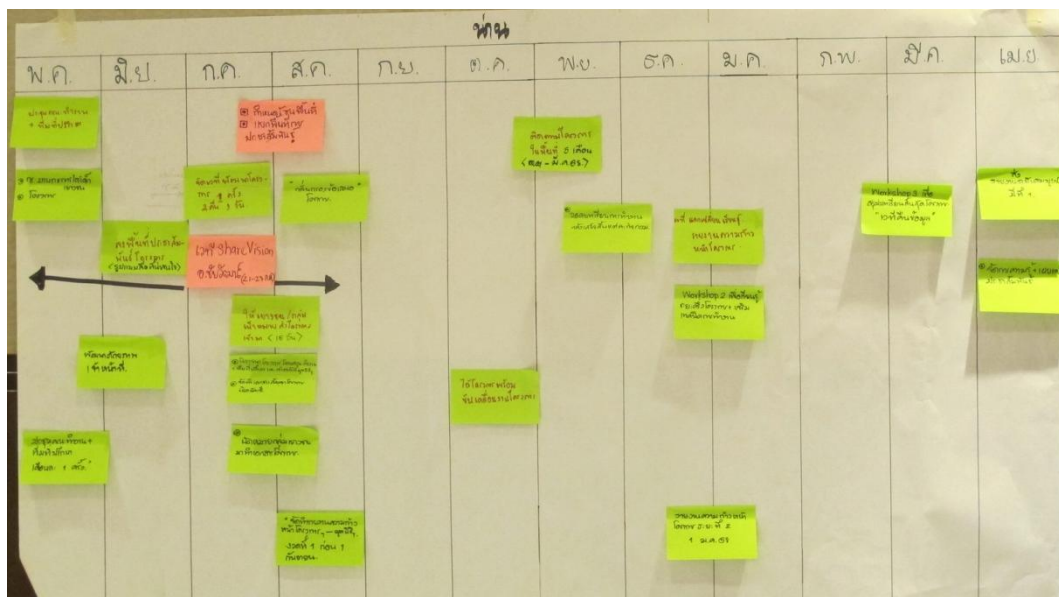

1. คณะกรรมการโครงการ ที่จะช่วยติดตาม กำหนด กำกับยุทธศาสตร์ และให้คำแนะนำ พิจารณากลับกรองโครงการ หนุนเสริมการทำงานในพื้นที่
2. หัวหน้าโครงการ ทำหน้าที่ประสานภาคีความร่วมมือในพื้นที่ พัฒนากลไกหรือองค์กร ที่จะทำงานกับเยาวชน ระดมทุน
3. เจ้าหน้าที่ฝ่ายประสานงาน ทำหน้าที่พัฒนาศักยภาพเยาวชน อบรม และพัฒนา ข้อเสนอโครงการ พัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ของเยาวชนในพื้นที่
4. เจ้าหน้าที่บริหารสำนักงาน ทำหน้าที่การเงินบัญชี จัดการสำนักงาน วัสดุอุปกรณ์
5. เจ้าหน้าที่ข้อมูลและจัดการความรู้ ทำหน้าที่ในการทำฐานข้อมูลโครงการ จัดการ ความรู้และการสื่อสาร

ความเห็นที่เป็นประโยชน์

- (สงขลาพอร์รั่ม) สนใจโครงสร้างการระดมทุน ซึ่งนับเป็นความก้าวหน้ามาก เพราะต่อไปงานพลเมืองจะเป็นงานที่ยิ่งใหญ่ของประเทศ การระดมทุนก็จะเป็นเรื่องใหญ่ ซึ่งสงขลาพอร์รั่มก็คิดในส่วนนี้เช่นกัน

น่าน

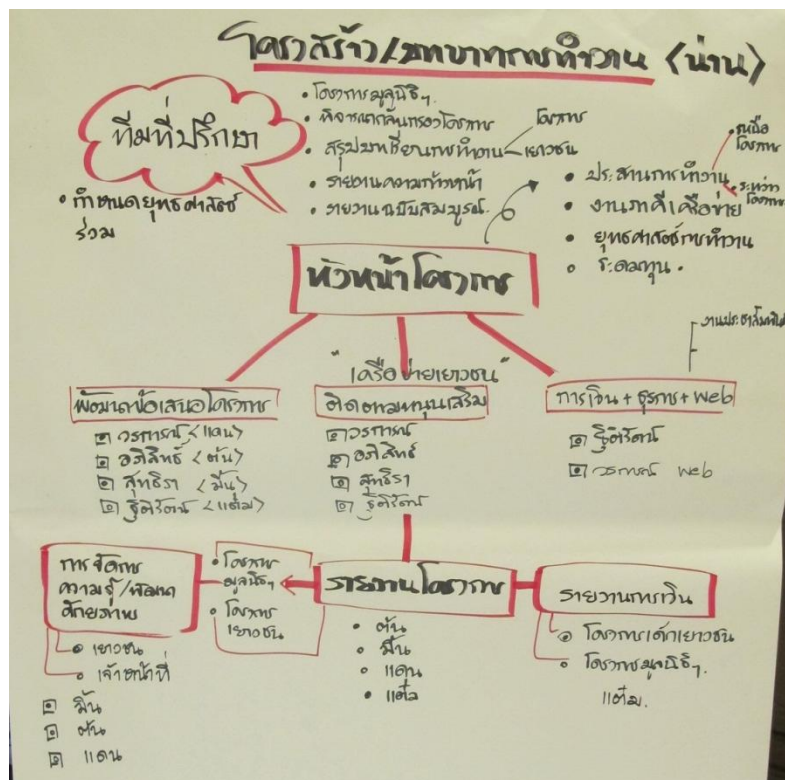

Timeline

1. พ.ค. ประชุมคณะทำงานกับที่ปรึกษาโครงการ เรื่องการจัดกระบวนการ การเริ่มโครงการต่างๆ การออกแบบโครงการที่เหมาะสม โดยข้อเสนอโครงการเยาวชนออกแบบไว้ 2 อย่างคือ โครงการเต็มรูปแบบหรือเป็นภาพฝันที่เด็กอยากจะทำ
2. พ.ค. - ส.ค. ลงพื้นที่ประชาสัมพันธ์ เห็นเด็ก ตัวคน ที่จะเข้ามาเป็นส่วนหนึ่งในกระบวนการทำงานครั้งนี้ ที่ให้เวลากับเรื่องนี้นาน เนื่องจากเป้าหมายที่วางไว้ คือ 23 โครงการ เพราะฉะนั้น เมื่อมี 5 โครงการขึ้นไปส่งเข้ามาพิจารณาจะเริ่มพิจารณากลับกรอง ขณะเดียวกันจะมีการกำหนดโซนพื้นที่ เพราะฉะนั้น พื้นที่ค่อนข้างยาว
3. ก.ค. จัด workshop ครั้งที่ 1 เรื่องการเขียนข้อเสนอโครงการ การใช้เครื่องมือต่างๆ ให้เยาวชนมาร่วมเรียนรู้ด้วยกัน
4. ก.ค. มีการนัดหมายเยาวชนเข้ามามาตรวจสอบความถูกต้องเอกสาร
5. ก.ย. - ม.ค. ติดตามโครงการในพื้นที่โดยแบ่งเป็นโซน มีปฏิทินตารางเวลา แบ่งงานกันลงพื้นที่

6. พ.ย. ถอดบทเรียนแต่ละกิจกรรม ซึ่งแต่ละสถานการณ์อาจมีความเหมือนความต่างกัน เพื่อเป็นบทเรียนการทำงานต่อไป
7. ม.ค. รายงานความก้าวหน้าโครงการ
8. ม.ค. Work shop ครั้งที่ 2 ในระยะครึ่งทางของโครงการเยาวชนว่ามีความก้าวหน้าถึงไหน แล้วเติมเต็มศักยภาพ เสริมความรู้เทคนิคการทำงาน การใช้เครื่องมือ
9. มี.ค. สิ้นสุดโครงการ workshop สรุปบทเรียนการทำงาน เวกี่คืนข้อมูล โดยให้เยาวชนมาร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันเพื่อเป็นฐานข้อมูลและฐานกำลังใจว่าจะก้าวต่อไปอย่างไร
10. เม.ย. ส่งรายงานฉบับสมบูรณ์ จัดการความรู้ เผยแพร่โครงการ

โครงสร้างการทำงาน

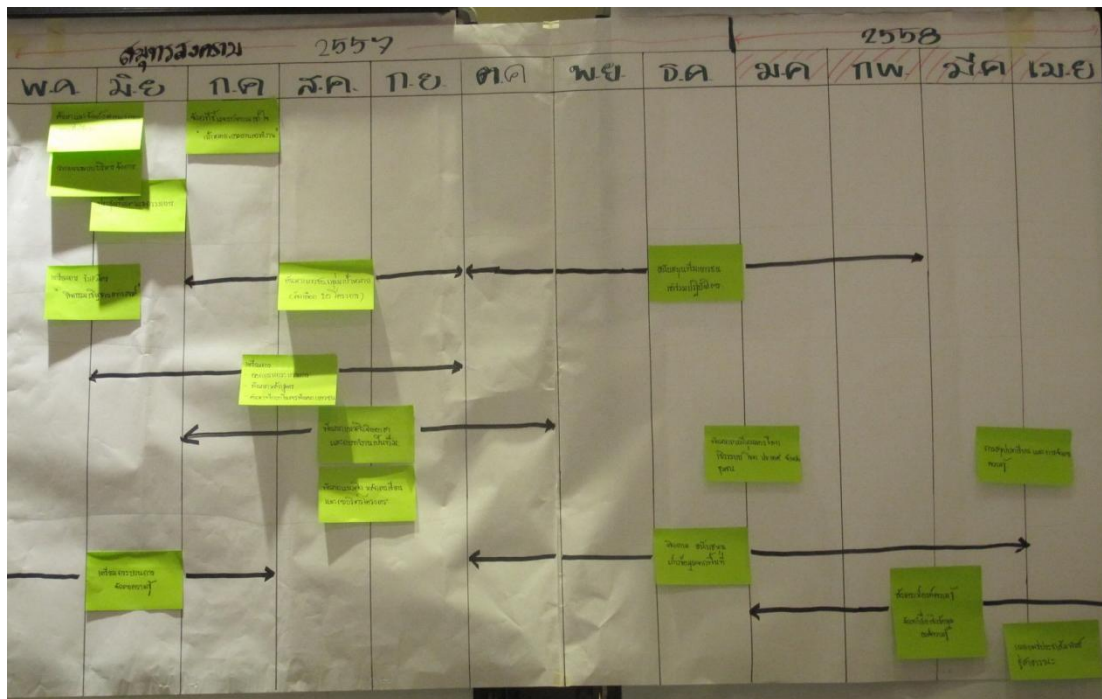
1. **ทีมที่ปรึกษา** ให้คำปรึกษาเรื่องโครงการของมูลนิธิฯ พิจารณากลับกรองโครงการ สรุปบทเรียนการทำงาน ดูรายงานความก้าวหน้า ความถูกต้องของข้อมูล กำหนดยุทธศาสตร์ร่วมระหว่างโครงการมูลนิธิฯ หรือยุทธศาสตร์ระดับจังหวัด
2. **หัวหน้าโครงการ** ประสานการทำงานระดับเหนือโครงการ และระหว่างโครงการ งานภาคีเครือข่ายทั้งในจังหวัดและต่างจังหวัด วางยุทธศาสตร์การทำงาน ระดมทุน
3. **คณะทำงาน** พัฒนาโครงการ ติดตามหนุนเสริมเครือข่ายเยาวชน โดยเรียนรู้ร่วมกันในปีแรก
4. **การเงิน ธุรการ เว็บไซต์**

5. การจัดการความรู้ และรายงานโครงการ

ความเห็นที่เป็นประโยชน์

- (ศรีสะเกษ) เห็นโครงสร้างงาน มีจำนวนคนค่อนข้างมากในการทำงาน ดังนั้นการจัดการไม่น่ามีปัญหา แต่แผนปฏิบัติการเมื่อเจอสถานการณ์ในพื้นที่อาจต้องมีการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ เช่น การอบรมเยาวชน
- (สมุทรสงคราม) น่าสนใจในส่วนโครงการที่มีทุนทางสังคมที่เป็นเครือข่ายค่อนข้างมาก เหมือนสมุทรสงคราม น่าจะทำให้การขับเคลื่อนงานไปข้างหน้าได้ดี

สมุทรสงคราม

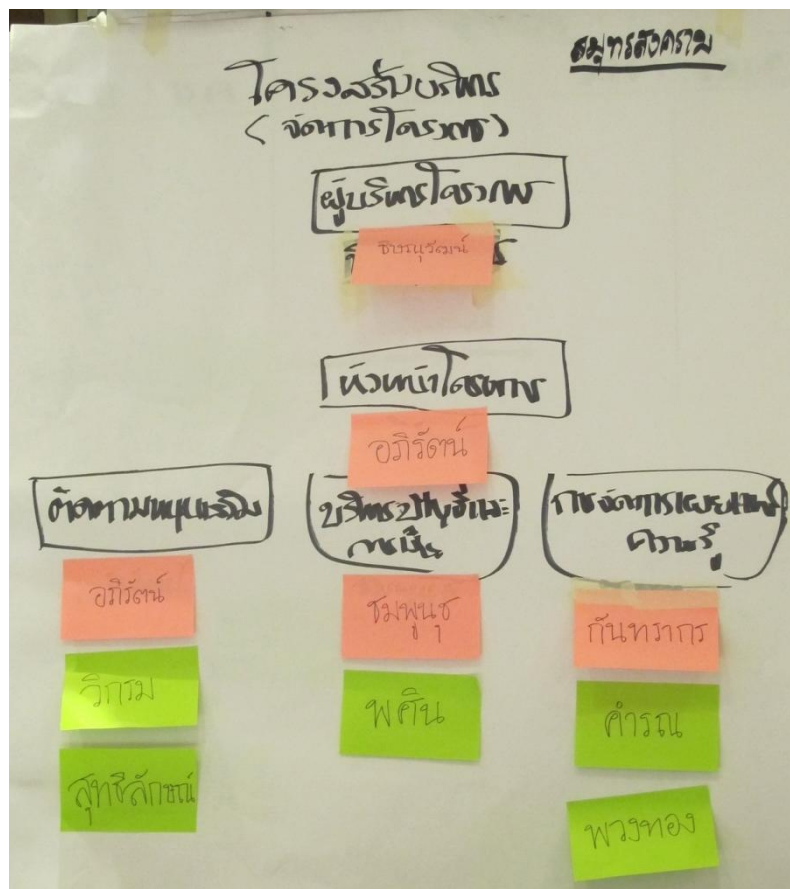
Timeline

1. การพัฒนากลไกการทำงานสนับสนุนงานเยาวชน โดยจะมีการจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการ เนื่องจากเห็นข้อจำกัดการทำงานในพื้นที่ส่วนใหญ่ต่างคนต่างทำ ดังนั้นจึงคาดหวังว่าถ้าเราค้นหาหรือมีกระบวนการหาคนที่จะมาเป็นคณะกรรมการที่ปรึกษาโครงการตัวจริงเสียงจริง จะทำให้เห็นภาพปฏิบัติงานเยาวชนได้ดี กระบวนการแรกคือ ค้นหาและจัดตั้งคณะกรรมการที่ปรึกษา ช่วง พ.ค.-ก.ค. โดยมีการวางแผนจัดการโครงการว่างงานที่เกิดขึ้นมีอะไรบ้าง ทั้งในส่วนแผน การบริหารงบประมาณ ทบทวนภาพการทำงาน จากนั้นประชุมคณะทำงานว่าแผนงานที่จะเกิด 12 เดือนมีอะไรบ้าง โดยทำความเข้าใจไป

พร้อมๆ กัน รวมทั้งแบ่งบทบาทหน้าที่การทำงาน จากนั้นมีเวทีชี้แจงทำความเข้าใจ เป้าหมายการทำงานร่วมกันระหว่างศูนย์และที่ปรึกษา รับฟังข้อเสนอแนะจากที่ปรึกษา

2. **กระบวนการกระจายทุน** ให้ความสำคัญกับการเตรียมความพร้อม มีการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อสร้างความเข้าใจ ออกแบบกิจกรรมในการค้นหากลุ่มเป้าหมาย กระบวนการได้มาของเยาวชน ข้อจำกัดของสมุทรสงคราม คือ ไม่มีสถานศึกษาในพื้นที่ และทัศนคติของผู้ปกครอง จึงพยายามหารูปแบบการเรียนรู้ว่าจะมีกระบวนการสร้างการเรียนรู้อย่างไร กระบวนการค้นหาเยาวชน พิจารณาโครงการ สนับสนุนเยาวชนในการทำโครงการ
3. **การพัฒนาศักยภาพ** ออกแบบเนื้อหา 4 เรื่อง คือ หนึ่ง พัฒนาแนวคิดจิตอาสา การทำงานเป็นทีม สอง พัฒนาแนวคิดหลักการเขียนโครงการ สาม พัฒนาการมีมุมมองเรื่องโลกเชิงระบบ ประเทศ และจังหวัด หรือมีองค์ความรู้ที่จะเข้าใจการเปลี่ยนแปลง สี่ การสรุปบทเรียนและการจัดการความรู้
4. **การจัดการองค์ความรู้และเผยแพร่** องค์ความรู้ที่ได้จากเวทีติดตามนำไปสู่การสังเคราะห์องค์ความรู้ และชักชวนให้เยาวชนจัดทำสื่อ สุดท้ายคือเวทีเผยแพร่ประชาสัมพันธ์สื่อสาธารณะ

โครงสร้างการบริหารจัดการ

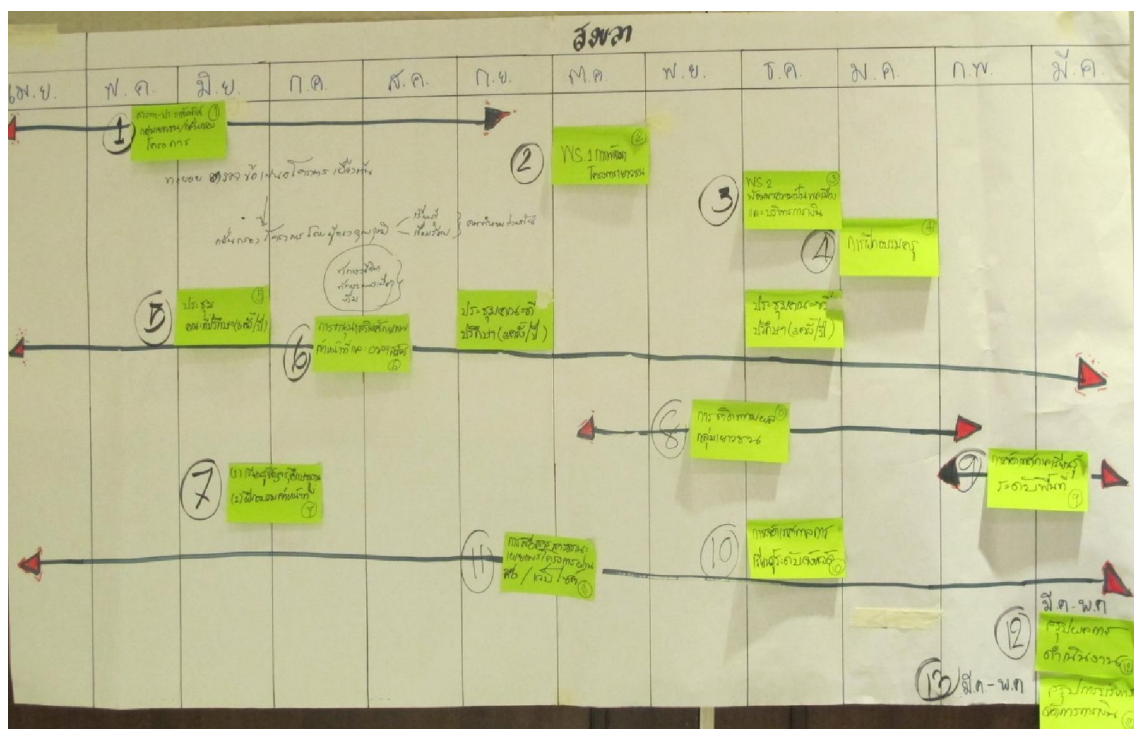

1. ผู้บริหารโครงการ มองภาพกว้าง กำหนดทิศทางภายใต้ยุทธศาสตร์การขับเคลื่อนเชิงนโยบายและภาคีเครือข่าย
2. หัวหน้าโครงการ มองภาพงานให้สอดคล้องกับผู้บริหารโครงการ
3. การติดตามหนุนเสริม การออกแบบหลักสูตร รูปแบบการติดตาม
4. บริหารบัญชีและการเงิน
5. การจัดการและเผยแพร่ความรู้

ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์

- การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ควรจะมีอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้เห็นความก้าวหน้าของการทำงาน
- ผู้บริหารโครงการเป็นคณะหรือคนเดียว

สงขลาฟอรั่ม

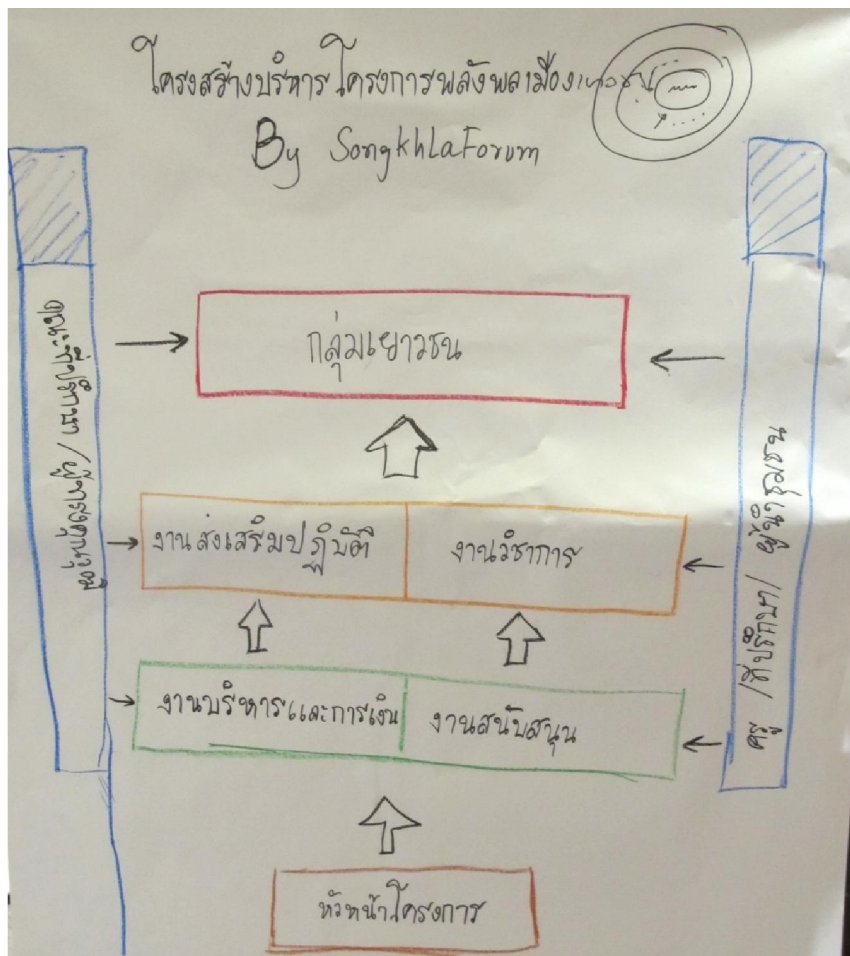

Timeline

1. เม.ย. - ก.ย. การสรรหากลุ่ม ทั้งแบบประกาศทั่วไป และเจาะเฉพาะกลุ่ม / ประชาสัมพันธ์ / กลั่นกรองโครงการ ระหว่างนี้จัดกระบวนการเติมเต็มข้อเสนอโครงการโดยทีมพี่เลี้ยง แล้วทยอยส่งมาที่ทีมกลั่นกรองโครงการที่เป็นผู้ทรงคุณวุฒิที่มีความเป็นพลเมือง มีจิตอาสา

2. เม.ย.-มี.ค. การหนุนเสริมศักยภาพเจ้าหน้าที่และอาสาสมัคร ทั้งที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการเป็นหัวใจสำคัญ เพราะถ้าพี่เลี้ยงยังไม่ชัดเจน น้องก็ยังไม่ชัดเจน ความเป็นพลเมืองจะเกิดขึ้นจากการลงมือทำ ที่สำคัญจำเป็นต้องใช้ถ้อยคำที่มีลำดับชัดเจน มีพลัง
3. ประชุมคณะที่ปรึกษาโครงการ ที่เป็นทางการ 3 ครั้ง/ปี
4. ต.ค. Workshop ครั้งที่ 1 การพัฒนาโครงการเยาวชน โดยเฉพาะการบริหารการเงิน
5. ธ.ค. Workshop ครั้งที่ 2 พัฒนาความเป็นพลเมืองและบริหารการเงิน
6. ม.ค. การฝึกอบรมครู
7. มี.ย. -ก.ค. เรียนรู้สัญจรศึกษาดูงานและฝึกอบรมเจ้าหน้าที่
8. ต.ค. - ก.พ. การติดตามผลกลุ่มเยาวชน
9. ก.พ. - มี.ค. การจัดเทศกาลเรียนรู้ระดับพื้นที่
- 10.ธ.ค. การจัดเทศกาลการเรียนรู้ระดับจังหวัด เด็กได้นำความภาคภูมิใจมาเผยแพร่
- 11.เม.ย. - มี.ค. การสื่อสารสาธารณะ เผยแพร่โครงการผ่านสื่อ/เว็บไซต์
- 12.พ.ค. - มี.ค. สรุปผลการดำเนินงาน ที่ต้องเก็บภาพและบันทึกเหตุการณ์ไว้อย่างสม่ำเสมอ
- 13.พ.ค. - มี.ค. สรุปการบริหารจัดการการเงินทุกเดือน

โครงสร้างการทำงาน

1. หัวหน้าโครงการ จะเป็นคนหนุนงานขึ้นไป
2. การบริหารทั่วไปและการเงิน
3. งานสนับสนุน ไอที ถ่ายรูป พิมพ์หนังสือ
4. งานส่งเสริมปฏิบัติการ จะลงพื้นที่และติดตามโครงการ
5. งานวิชาการ เก็บข้อมูล หนุนเสริมสาระ การบันทึก ติดตามผล ประเมินผล โดยทำงานร่วมกับงานส่งเสริมปฏิบัติการ ซึ่งจะมีแกน 5 คนต่อกลุ่มในการหนุนเสริมเยาวชน
6. คณะที่ปรึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ ที่เป็นส่วนช่วยหนุนเสริมการทำงาน เช่น อัยการที่เกษียณอายุ ครู ผู้นำชุมชน เป็นต้น

ในการทำงานนั้นจะคิดโครงสร้างที่มีนิวเคลียสตรงกลาง วงในเป็นกลุ่มใกล้ชิดที่มาร่วมออกแบบ ไม่มีใครอยู่ได้รั้วใคร เพื่อให้สอดคล้องกับหลักคิดความเป็นพลเมือง

ความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์

(สมุทรสงคราม) มี 2 ประเด็น คือ

- เห็นระบบการเก็บข้อมูลที่สงขลาฟอร์มมีการทำได้ดี เพราะการทำงานกับเยาวชนเป็นการติดตามเพื่อดูพัฒนาการว่าเมื่อผ่านกระบวนการเราแล้วเขาเป็นอย่างไรและเราจะไปหนุนเสริมอย่างไร (ป้าหนูให้แลกเปลี่ยนเพิ่มเติมว่า คนทำงานทุกคนต้องมีศักยภาพในการเก็บข้อมูลไม่เว้นแม้แต่การเงิน ให้ความสำคัญกับการติดตามผล ให้ความสำคัญกับการลงพื้นที่ และทำฐานข้อมูลซึ่งสำคัญมาก ไม่เช่นนั้นเมื่อจบปีจะไม่มีอะไรเหลือเลย)
- กระบวนการทำงานมีโครงสร้างที่สะท้อนว่า ทุกคนมีเป้าหมายร่วม คือ เข้าไปที่กลุ่มเยาวชนทั้งสิ้น มีกระบวนการอย่างไรให้คนเห็นภาพนี้ร่วมกัน (ป้าหนูแลกเปลี่ยนว่า จากประสบการณ์ทำงานค้นพบว่า การทำงานแนวนี้จะต้องประสบความสำเร็จได้ยาก จึงต้องมีการแลกเปลี่ยน สลับบทบาทกันเพื่อเรียนรู้กันและกัน)

นัดหมายเวทีเรียนรู้ร่วมกันระหว่าง 4 จังหวัด

มูลนิธิฯ จะมีบทบาทเปิดพื้นที่ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กันอีกครั้งในวันที่ 21 - 23 กรกฎาคม 2557 เพื่อเติมศักยภาพคนทำงาน โดย อ.ชัยวัฒน์ ถิระพันธุ์ จะมาให้ความรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนองค์กร การปรับปรุงองค์กร

ผู้เข้าร่วมเวทีฯ สะท้อนการเรียนรู้

วิทยากรฯ ให้สะท้อนสิ่งที่แต่ละคนจดจำและสิ่งที่จะนำกลับไปปรับใช้ในการทำงาน ดังนี้

- เห็นภาพการทำงานขององค์กรตัวเองชัดเจนขึ้น เหลือเพียงภาคปฏิบัติที่จะทำให้เห็นชัดเจนขึ้น และยังได้รู้จักเครือข่ายแน่นแฟ้นขึ้นด้วย

- ได้เปลี่ยนตัวเอง เมื่อเขียน Timeline ได้กลับมาทบทวนการทำงานและจะกลับไปเติมเต็มการทำงานที่ยังขาดอยู่ ได้ความสุขจากการแลกเปลี่ยนกัน
- กระบวนการที่ทำให้เห็นเทคนิคในการแบ่งปันข้อมูล มีเพื่อนช่วยซักถามที่จะนำไปเป็นเทคนิคในการทำงานได้
- รู้ว่าเรามีอะไรที่ต้องเพิ่มเติม ได้กระบวนการ/วิธีการหลายอย่างไปปรับใช้ในโครงการ
- ได้เรียนรู้ เริ่มเห็นรูปแบบการทำงานและความเป็นพลเมืองที่ชัดเจนขึ้น ถ้าเป็นไปได้อยากเชิญป้าหนูไปคุยที่ศรีสะเกษ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจให้เยาวชน
- ได้เรียนรู้ระหว่างเครือข่ายเกี่ยวกับแนวทางการทำงานไปปรับใช้ในงานตัวเอง ได้เพื่อนใหม่ที่ทำงานลักษณะเดียวกัน
- มีความสุขทุกครั้งที่ได้ทำงานกับน้องๆ สอนตัวเองเสมอว่าประสบการณ์ที่ดีจะเลวจะเป็นการสอนเรา ทั้งนี้บริบทแต่ละพื้นที่ต่างกัน คงความเป็นตัวเองไว้ แต่นำสิ่งที่ได้ไปปรับใช้
- ครั้งแรกไม่รู้ว่าจะทำอะไร แต่เมื่อได้มาแล้วจะนำสิ่งที่ได้จากกระบวนการแลกเปลี่ยนกันไปใช้ในทุกบทบาทที่รับผิดชอบ
- เป็นจุดเริ่มต้นในการทำงานพัฒนาโครงการ ได้แนวทางการบริหารจัดการโครงการจากสงขลาฟอรั่ม เป็นโอกาสดีและควรมีเวทีสัญจรไปแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะเห็นบริบทแต่ละพื้นที่ชัดเจนมากขึ้น
- มีคุณค่ามากขึ้น ได้แสดงความคิดเห็น คำพูดเราได้อยู่บนกระดาน ได้เรียนรู้ว่าการตั้งคำถามสำคัญอย่างไรจึงจะสร้างการเรียนรู้ให้เพื่อนๆ ได้
- ได้ความคิดใหม่ๆ สิ่งที่จะนำไปปรับใช้ คือ จะทำงานเป็นทีมเวิร์คและสามัคคีให้มากที่สุด
- ได้เรียนรู้ประสบการณ์จากพื้นที่ต่างๆ ที่จะนำไปปรับใช้ในการทำงาน
- ได้เรียนรู้ว่าการพัฒนาเยาวชนต้องนำบริบทพื้นที่เป็นตัวตั้ง จะนำไปปรับใช้กับพื้นที่และทำให้เป็นรูปธรรม
- รู้สึกอบอุ่น ก่อนมารู้สึกกดดันเล็กน้อย เพราะการทำงานพลเมืองเป็นเรื่องใหม่ ประสบการณ์เก่าเป็นแค่ต้นทุนที่อาจไม่พอ แต่เมื่อได้ฟังเพื่อนๆ รู้สึกว่าเรายังมีเพื่อนที่เคยเดินนำไปก่อน ซึ่งเราสามารถเรียนรู้และนำไปปรับใช้ให้เหมาะกับบริบทพื้นที่ได้ อย่างน้อย 1 ปีน่าจะเห็นรูปแบบการทำงานที่เป็นเอกลักษณ์ของตัวเอง
- จะนำไปใช้ในการบริหารจัดการโรงเรียน ชุมชน โดยเฉพาะเรื่องการพัฒนาเยาวชน ขอขอบคุณมูลนิธิสยามกัมมาจลที่เปิดโอกาส เพราะในชีวิตราชการไม่เคยเจอการแลกเปลี่ยนระหว่างจังหวัดเช่นนี้ ขอขอบคุณทุกคนที่เปิดใจเรียนรู้กัน
- เป็นโอกาสที่ได้มานอกกรอบ บรรยายกาศสบาย ทุกคนพูดจากประสบการณ์และความรู้สึก มีความจริงใจที่จะแลกเปลี่ยนเรียนรู้กัน จะนำกระบวนการเช่นนี้ไปปรับใช้
- การทำสิ่งที่ยากให้เป็นสิ่งง่ายในการทำงานพัฒนา เห็นเป้าหมายที่รออยู่ข้างหน้า
- เห็นเป้าหมายที่ชัดเจน คือ ความเป็นพลเมืองของคนเมืองน่า ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาและประสบการณ์ทำงาน สิ่งที่ต้องจำคือกระบวนการสร้างคน การรู้เท่าทันสถานการณ์